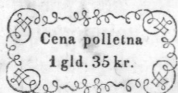

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 3.

V Celovcu 1. septembra 1860.

6. zv.

Sonetje.

(Zložil Fr. Cegnar.)

I.

Ko mila pomlad po naravi dije,
Se zemlja v krilo pisano obleče,
V rumeni zarji lice ji leskeče,
Ter s cvetjem in zelenjem se pokrije.

Veselo petje po višavah bije,
Peró prijazno v sapici trepeče,
Razvija roža perjice dišeče,
Prijazno solnce na nižave sije.

Zakaj zaviđaš devi lepotiče,
Ki v rujni zarji ji gorí obličje,
Ki dala ji je rožni cvet narava?

Zakaj jeziš se, da v veselju plava,
Ko se nebo nad njo v veselju ziblje,
Ko v radosti krog nje se zemlja giblje?

II.

Vetrovi so leđeni pribučali,
Cvetice po livadi povenili,
Dreves zelene veje ogulili,
Obleko žalostno naravi dali.

Al bojo gaji vedno nagi stali,
In travnici nič več se zelenili?
Ne bodo! Prišel zopet dih bo mili,
Življenja bodo spet se radovali.

Prihrula je na moje serce toga,
Obsula me z bridkostjo je nadloga,
Pozebel je veselja berst zeleni.

Ostala vendar mi je nada mila,
Da zopet bo se radost povernila,
Da zopet kילו bo veselje v meni.

III.

Ko prime pereč ogenj se drevesa
In mu zavije v rano kožo celo,
Osipati se jame cvetje velo,
Obletvati se jamejo peresa.

Ko pade roži iskra na očesa,
Bledi obličje ji poprej veselo,
Šuší se perje pisano in belo,
Škerlatni cvet na zemljo se otresa.

Zakaj se čudiš, da bledí mi lice,
Da se gostí mi sivi las na glavi
In mi zvene le miljene cvetice?

Sercé mi toni v skerbi in težavi,
Vesela nada v brezden se pogreza,
Duhá peroto tlači težka peza.

Zlató pa sir.

(Dalje.)

„Huda ura pod Triglavom, to bo nekaj novega“, pravim; „grom in blisk sem vedno rad opazoval.“ „Ga bote že potlej opazovali in sodili; pazite, da vam ne bo prehud,“ mi Čuk odgovori, se posmehuje, in mi velevala še hitreje stopati. Hitela sva proti stanu Lahinje, ker tam je naj bliža streha. Vendar Čuk se je obotavljal, me k nji peljati, in moral sem mu dokazati, da ni ogleduhinja, ker nimamo zlata; ako je pa čaravnica, nama ne bo škodovala, ker jaz vem take besede in molitvice, ki so veliko hujše, kakor bi bilo vse njeno copranje. Komaj sva krenila na grič, za katerim je Bovčanov stan, so naju že jele redkoma zadevati debele kaplje; bučanje groma je bilo glasneje, in sapa se je bolj k tlam vlegla. Komaj pa prideva v dolinico, v ktere koncu je čepel Bovčanov stan, zagermi ravno nad nama; ploha se vlije, sučejo in klobustrajo se sivi oblaki bliže in bliže, veter više mecesne in vihrá v bukovih vejah, nama je pa teklo od klobukov, in marsiktera toča me je zadela. Na enkrat me Čuk zgrabi za ramo, pokaže mi s perstom pod skalo in zavpije: „Glejte jo čaravnico, kako zadovoljna tam sedi, da nama je to nevihto naredila. Varujte se, varujte. Jaz ne grem naprej.“

Sedela je Lahinja pod votlo skalo, bukvice je imela v roki, in brez strahu in trepeta je gledala v vijanje in mešanje oblakov. Čuk pa plane v stran pod visok mecesen, izdere nož iz nožnice in moli ga nad glavo kvišku proti oblakom. Groza me spreleti to viditi, zgrabim nož, da bi ga mu izpulil iz rok, pa roka je Čuku kakor okam-

njena; na pol obdivjan je obračal oči proti Lahinji, obraz je imel ves spremenjen. Bežim od nevarnega kraja proti stanu. Gosta toča me je vdarjala, oglušil me je brezkončni grom, ki se je od gorá odmeval kakor neznano, nepretergano rujovenje. Od bliska sem pa pred seboj vidil vse plavo in rumeno. Komaj sto korakov od mene je trešilo v star mecesen, ki je kraj visoke pečine stal; preklalo ga je, treske so skoraj pred me padle. Vihar pa drevó precej zavije, in telebne ga čez prepad; deblo in skalovje se je prevračalo čez pečino, pa nisem čul poloma, tako je germelo. Lahinja naju je kmalu zapazila; prišla mi je z dežnikom nasproti; pa prosil sem jo, naj gre do Čuka, ker imel sem le malo korakov do votle skale in varnega zavetja pred strelo in dežjem.

Bil sem v zavetji; res veličastno je gledati od tod šviganje strel in medenje oblakov. Pa nisem časa imel na nebo gledati, moral sem na zemljo. Lahinja je s težkim terdnim dežnikom hitela, čez sodrego in mlako, proti sovražniku, ki je nož izderl, in ga nad seboj držal, da bi mu ne škodovala. Kako nesterpno mi je bliščal v oči nož nad njegovo glavo! Bal sem se, da bi zdaj strela ne švignila v visoki mecesen in zgrudila moža na vekomaj. Obotavljal se je Čuk nekoliko trenutkov, preden se je k planšarici pod streho podal. Komaj sta pa deset stopinj od drevesa, strela švigne na mecesen in preklala ga je. Ljudje in ovce so zdaj rešeni; ovce so pod stanom glave skupaj tiščale, in kedar se je bolj svitlo zabliskalo, so vse prestopile. Ljudje smo pa spod skalo vertuno občudovali. Čez pol ure se pa vse spreletí; toča in gromonosni oblaki so se vlekli v dolino, solnce je posijalo, in nazaj pripeljalo krasen hladen popoldan. Ovce so hitele spod stana na vlažno pašo, in stermele so okoli zgodljanega jezerica sred dolinice, ki ga je ploha naredila. Čuk se pa napoti k mecesnu, ki ga je strela preklala. Nejevoljen je nazaj prišel, pa ne zato, ker je njega strela tako ostrašila in skoraj ubila, ampak ker je drevo takó razrušila, da ne bo za nobeno rabo več.

Med tem sem si pa jaz v stanu pri ognjišču prav priložen prostorček odbral, in ko me Čuk opominja, naj bi precej odrinila, da pred nočjo v dolino prideva, mu kratko odgovorim, da danes ne grem iz stanú, in če sem se jaz pred poldnem za Čuka poštil, naj se on popoldne zame suši. Res ni bil malo premočen. Čuk je sicer v stan prišel, pa planšarice se je vendar nekoliko bal; bolj boječe je govoril, in po strani je pogledoval lepo sosednjo, ko se je obračal pred ognjiščem, in se paril zdaj na ti, zdaj na uni strani. Akoravno je Čuk le iz viših vzrokov strah imel pred planšarico, mu je vendar tudi to nadležno prišlo, da je žive dni le malo govoril s dekleti; vendar se jih je ogibal, ne vem zakaj; dekleta pa, ako tudi ni imel nečednega obraza, ga nikdar niso ogovorile, kakor le takrat, kedar so se htele ponorčevati ž njim ali ga uprašati, česar Čuk ni mogel ali hotel govoriti.

Postrežna planšarica pristavi lonec žgancov k plamenu. Čuk jame pripovedovati včerajšni lov, in današnje iskanje zlate rude, nekaj po resnici, nekaj je pa tako legal, da sem se čudil njegovi pameti. Pa kmalo so se ovce vernile s popoldanske paše, tiščale so neumne glave čez preseko v stan, vohale so naju s Čukom, jaz sem pa moral roke skriti, ker ta živalica jih tako rada liže in pri nji velja pregovor: ako perst pomoliš, celo roko zgrabi. Planšarica in Čuk, ki je iz boječnosti postal postrežljiv, vzameta žetare in gresta mlest; jaz sem pa v stanu ostal, da treske pokladam h kipečemu loncu, in grejem svojo premraženo osebo. Prijetno je nekaj ur prebivati v takem stanu, akoravno je tesen, nizek, zakajen in neznano samotnen, pa Bog me vari, celo poletje tukaj vicati. Šest brun je zvezanih na četert, čez nje dva šperovca z nizkim slemenom, ki nosi streho v dve pleni iz klanih smrekovih deská, to je stan od zunaj. Od znotraj so ob eni steni široke police za mleko, ob drugi je visok oder, na verhu koritu podoben, v njem je nekoliko sena ali mahú, in pravi se mu postelja. Ob tretji steni je ognjišče iz ilovce, po steni gori so pa klini, da se piskri in cunje obešajo, čez ognjišče sta pa trama za derva. Duri v stan so nizke in ozke iz brun izsekane, pa ne deržé do tal in ne do strehe, in veliko vaje je treba, preden človek ročno hodi skoz nje. Vse to ogledavši sem mилоval planšarico, da je v tako ubornem stanu odločena od vseh ljudi, da večkrat tedni pretekó, preden more besedice spregovoriti. Na misel so mi prišli gorski strahovi, podlesnjaki, ki človeka v silne skale zapeljujejo; spomnil sem se peklenskega lova, od ktereга so mi ranjka teta pravili, kako se o polnoči vali od Triglava, drevje lomi in ruje, in kogar sreča, sebó tira do sivęga morja. Spomnil sem se današnje nevihte in burnih noči, ki so še v dolini med ljudmi in znanci tako strašne in neznane. Bila mi je planšarica ženski Prometej, na naše gore priklenjen; in zdelo se mi je, da tudi njo grize in kljuje v oserčju, ker njeno oko bi lahko bilo bolj živo, lica bolj cveteče, in smeh bi dalj imel igrati na ustnicah tako mlade deklice.

Molzača prineseta žetare polna penečęga mleka, vlije ga dekle v velik lonec, prilije tudi davhje mleko, pristavi ga k ognju in vsiri; kmalo se je mleko začelo gostiti in okus in podobo spreminjati. Žmitek, ki se je zgostil verh lonca, pobereta v torilo, ki se mu širišče pravi; ga žmeta, mencata in ocejata dosti dolgo, da sem se celo jaz gledati naveličal, akoravno sem močno poterpežljiv. Čuk se je marljivo vedel, tako je žel, da se je ogrel v mokri obleki, in potil se je na rujavem obrazu; pa pripustila mu je planšarica tudi večę delo. Sladko siratko so pa potem zopet k ognju postavili, da se je zvara sterdila.

Zvezde so že migljale v stan, ovce so polegile, odzvončale in odbeketale, ko se vsedemo k večerji. Ognjišče je bilo tudi miza. Žganci so bili dobri, in Čuk jih je slastno vžival, sodil sem iz tega, da se planšarice več ne boji tako hudo: morebiti je pa samega strahu

tako jako ručal. Od Bovških žlic pa moram povedati, da so narejene bolj za pobijanje kakor za jedenje; tako so debele in široke, kot bi bile ostale iz časov gigantovskih.

Po večerji priložimo polena na žerjavico, plamen je veselo kviško švigal, in rudečil naše obraze; nam pa ni bilo spanja mar. Čuk bi se bil rad malo bolj posušil, planšarici pa je bilo všeč, da ji priložnost dajeva, vaditi se govorjenja čez toliko in toliko dni. Jaz sem se pa dobro počutil, in na polici sloné ravno planšarici nasproti sedel. Vsak nekaj smo povedali. Čukova razgovornost je bila pa naj večja. Ponovil je povest današnjega dneva z ravno tistimi besedami in lažmi, kakor pred večerjo. Pritaknil je natančen popis vsega življenja in premoženja svojega, kar smo precej dolgo poslušali. Po tem takem je Čuk sedem in trideset let star, ni bil nikoli bolan, nikoli pri vojakih, in nikoli dalj od Bohinja kakor v Radolici zavoljo „becirka“; zavoljo zlata je bil pa že celo v Vidmu. Ženil se še ni nikoli, pa kedar se bo ženil, bo bolj gledal na pridnost in denar, kakor na lepoto in mlade leta. S sestro živi v majhni koči, ki je pa vendar zidana. Njegova vas je pa pod goro Stodorum. Ta gora je močno sterma, da skoraj na vas visi, in že davno bi se bila na vas zvernila, ako bi ne bila s slamo priklenjena na Triglav, tako mi je pravil star čevljar. Sestra Čuku opravlja nekaj polja, tri krave in prasè, njega pa slast po zlati vedno le po gorah vleče. Tudi zdaj, ko mu je spekulacija z zlatom spodletela, se ne bo ločil od gorá, ampak drevaril bo in železno rudo kopal. Pa tudi druga dobra misel je Čuku v glavo šinila. Oženil se bo, in vzel pridno ženico, ki se zna kaj bolje vesti, kakor kmetice, ki zna za gospodo kuhati in govoriti laški ali vsaj nemški. Prodal bi kočo, njive in travnike pod Stodorum, pa bi zidal pri Bohinjskem jezeru gostivnico z nadstropjem za gospodo; napravil bi ladijo, in on bi gospodo k Savici prevaževal za dober dobiček. Potem je pa razkladal koliko gospode pride vsako leto v Bohinj, koliko bi vtegnili v njegovi kerčmi za pijačo in voznjino pustiti, kako radi Bohinjci sami pijejo, in menil je, da bi v malo letih hiša bila splačana, in da bi mu premoženje hitro raslo, posebno če bi malo kupčijo združil s kerčmarijo. Dokazoval je planšarici, kako manj težavno in bolje plačano je delo v Bohinji, kako je kraj lepši od Bovškega, da so ljudje bolj in bolj prijazni. Prašal jo je — zraven se je pa bliže nje pomaknil — koliko je stara, ali je že kdaj bila zaročena. Obljubil ji je službo dobiti v Bohinju veliko boljšo, kakor jo ima v Bovcu, ako o svetem Mihelu zapusti Bovčana. Planšarica mu je pa šaljivo odgovarjala, da Čuk ni vedel, kaj in kakó; jaz sem pa prihodnjega kerčmarja pri vodi, ki je v tolikanj goreče dopovedovanje zabredel, opomniti moral, naj si malo oddahne. Čuk pa ni omolknil, ampak začel je planšarico prositi, naj posname njegov izgled, in na dolgo in resnično pove nekatere čertice iz mladega življenja. Dolgo jo je prosil,

pa ker sem ga tudi jaz v prošnji podpiral, je začela pripovedovati, pa vidilo se ji je, da ne govori rada. To je njena povest :

„Iz Režije sem. Moj oče so piskre vozili okoli po svetu z mojimi staršimi brati in sestrami; družina nas je bila sila velika, in terdo smo mogli delati, da smo se preživili. Imela sem pa strica, učenega zdravnika v Vidmu, ki je oženjen bil s prav bogato gospó. Ker nista imela veliko otrok, vzeli so me stric k sebi, kot lastnega otroka, ko sem bila stara ravno dvanajst let. Imela sta me kot nar ljubšo hčer in učiti sta me dala vsega, česar se učijo sploh gosposke dekleta. Rada sem se učila; hvalile so me učenice, in kmalu sem znala peti, glasovir igrati, nemški in francoski govoriti; laški in slovenski sem se že domá naučila. Godilo se mi je kakor v nebesih, proti prešnjemu življenju, ko sem po robovju travo žela, in velikokrati tešč težke bremena nosila; nič me ni žalilo, samo bratje in sestre so se mi smilili, da morajo še védnó tolikanj terpeti. Ko sem bila dve leti pri stricu, mi oče umerjó; stari so že bili, in dolgo so bolehal; mati so pa že pred njimi šli v večnost, na Koroškem so pokopani, in nikdar ne bom vidila njih groba. V samostanski šoli sem bila takrat, ko sem zvedila očetovsko smert; namenila sem v žalosti v samostanu ostati vse žive dni, pa stric me niso pustili, in vzamejo me iz samostana, ko sem bila stara šestnajst let. Pol leta sem bila zopet pri stricu, ko pride kolera v Videm. Stric so noč in dan k bolnikom hodili, mnogim so življenje oteli, ker bili so zlo učeni; pa bolezen se je tudi njih prijela, in nanagloma so umerli na nekem gradu blizu Vidma. Bila sem sirota, pa čutila sem, da bodo še huje nesreče prišle. Prosila sem teto, naj me dadó v samostan; teta so pa rekli, da morajo stricovo voljo spoštovati. Kmalu pride v hišo več tetinih sorodnikov, ki jih še vseh poznala nisem, dokler so stric živeli. Pisano so me gledali; posebno čutila pa me je tetina sestrična, ki je bila v mojih letih in močno ošabna. Počasi so se tudi teta spremenili, grajali so vse moje dela, hudo so mi ukazovali in bila sem zadnja pri hiši. Zvedila sem, da me ne vidijo radi, pa sramota pred mestom jih je vezala, da so me obderžali pri sebi; vpríčo drugih so z meno prav prijazno ravnali. Žalostna sem pri oknu posedala, ni se mi ljubilo delati, ne živeti, hrepenéla sem po samostanu in obžalovala stricovo smert. Naši hiši nasproti je bila pa štacuna nekega zlatarja; zlatar je bil star, skop, čmeren dedec, njegov edini sin pa mlad, poln čednosti in ljubezivosti: rad je k nam zahajal, raji se je z mano pogovarjal, kakor s tetino sestrično, ki je imela za sebo derhal priliznjenih čestivcov. Mladi zlatar je poznal lastnosti moje tete, vedil je moje težave, lepo me je tolažil, in ko mi je ljubezen razodel, in me v zakon vzeti obljubil, kedar mu le oče štacuno prepustí, sem bila zopet vesela, ljubila sem ga, in težko sem čakala prihodnje zime. Sin je očeta naganjal, naj mu prepusti nekaj premoženja; oče je pa od dne do dne odlašal; nazadnje se hoče zopet

oženiti. Ravno mene si je izbral stari dedec, in prosi me od tete. Teta mu dovolijo, jaz sem se prestrašila; ne morem dopovedati, kako zelo. Mladi zlatar je jeze škripal, kregal se je z očetom; joče pa se je zarotil, da ga bo ob dedšino djal, ako se vtegne kolčikaj ustavljati; molčal je sin, ker poznal je očetovsko voljo. Jaz sem pa šla k varhu, razodela sem mu obljubo mladega zlatarja in prosila sem ga, naj se ustavi tako nepristojnemu zakonu. Kar mi je pa varh z dolgim govorjenjem svetoval, je bilo tole: Zame ni boljše možitve, kakor je s starim zlatarjem. Mož je bogat, veliko mi bo pripisal, kmalu bo umerl, jaz pa kot bogata udova bom imela visocih ženinov na izbero. Na mladega zlatarja se ne smem zanašati, dokler ni obljube na papirju. Ker mi stric niso nič zapustili, se ne smem teti in zakonu zoperstavljati, ker živim od njih milosti, in me morejo, kedar hočejo, v Rezijo nazaj poslati, ako starca ne vzamem. Sram bi me bilo v Rezijo nazaj se podati, da bi ljudje s perstom name kazali; zakon se pa s prošnjami več ne da razdreti. Pobrala sem tedaj, kar sem imela zlatnine in biserov, stricove darove, vsedla sem se na pošto, in odpeljala po noči v Gorico. S solzami in obljubami večne zvestobe sva se ločila z mladim zlatarjem, naročila sem mu, naj mi piše v Veliki Tomin. V Gorici sem prodala bisere in drago zlato uro, ki so mi jo stric darovali na zadnjega godú dan. Na pošti sem se zapisala na Terst, peljala sem se pa z najetim vozom v Tomin, kjer ima sestra štacunico. Namenila sem tukaj ostati in boljših časov čakati. V Tomin sem prišla v nar huji zimi. Sprememba zraka in življave, jeza in žalost me veržejo v hudo bolezen, ki je terpela šest tednov. Zdravnik in zdravila so mnogo veljale, in le malo denarja mi je ostalo. Med tem mi je pisal zlatarjev sin, kaj se v Vidmu godí. Teta in varh sta razkačena, da sem jim napravila tako sramoto. Stari zlatar ima sina skoraj zapertega, in vse pisma, ki do njega pridejo, prebira, da bi morebiti zvedel, kje da sem jaz. Teta se pa neki zopet možijo, in se utegnejo v kratkem z mojim varhom poročiti. Govori se pa v Vidmu, da me po gosposki iščejo. Tako je pisal zlatarjev sin. Morala sem iz Tomina pobegniti, ker pri sestri bi me gotovo iskali, da bi me pa zasačili in nazaj pritirali v roke nemile tete in grozovitega starca, nisem smela misliti, saj bi tudi ne prestala tolike sramote. Prodala sem gosposko obleko, in v kmetiški obleki sem potovala po veliki cesti proti goram in Goratanu, da bi kakor mogoče daleč od Vidma prišla. Dva dni sem hodila, počasi in težavno, ker bila sem še slaba od ravno prestane bolezni. Počivala sem drugi dan po poldne na veliki cesti; malelo mi je, noge me več niso mogle nositi, vasi nikjer ni bilo ugledati, in mislila sem, da bom tukaj noči čakati morala, ko priderdrá voziček za menó, na katerem je sedel mož poštenega in veselega obraza. Ko me vidi tako blede in prepadeno, vzame me k sebi na voz, me izprašuje, in ko mu povem, da službe iščem, me vzame sabo; pomladi sem mu bila pastarica, zdaj me je pa

v planino poslal. Dela nimam težkega in skrita sem pred preganjavci. Tukaj živim uborno, pa zadovoljno; v tem skalovju me nič ne žali, nič mi ne proti. Pogladi se je spomin prestanih britkost; serce mi je postalo stanovitneje, duh je miren, in tako se mi je priljubila samota v teh pečinah, da se bom komaj mogla ločiti od ovác in lesenega stanú. Zadovoljna sem, nadlog se več ne bojim, pa upam in nekaj me vedno spominja, da se mi bo življenje kmalu zboljšalo; morebiti me bodo pa enkrat našli tukaj med ovcami v mirnem nepredramljivem spanju.

Komaj je pa Rezijanka tihe žalostne besede izgovorila ali izdihnila, in glavo v roko nagnila, jo Čuk upraša, ktereга zlatarja misli, morebiti ga on pozna.

„Staziča na velikem tergu“ — odgovori dekle.

„Ali Staziča, ki ima hišo v tri nadstropja, blizo cerkve, koj zraven njega je pa Jud, ki bankovce menja? Dobro sem poznal starega, pa umrl je o svetem Jakopu, ni ga škoda, skop, hud mož je bil, in kar zarenčal je nad meno, kedar sem mu kamna prinesel.“ Zasvetile so se Rezijanki oči, in roke so se sklenile, kot bi htele Boga zahvaliti za konec nadlog. Uprašuje, je li ravno Stazič umrl, kaj je s sinom, in to in uno. Čuk pove, da je zlatar na svetega Jakopa dan končal ravno pred kosilom nanagloma in brez zadnjega sporočila, vsi ljudje so tako govorili; sin, pravijo, je močno bogat, in se bo kmalu oženil; ktero bo ravno vzel, nisem zvedel; nekteri so govorili, da bo jemal neko Goričanko.

Ni spregovorila Rezijanka na to, obraz je zatemnila pobitost, oči so pa globoko premišljevale upirale se v švigajoči plamen. Pa kaj hoče premišljevati? Ali se je mladi zlatar še spominja? Težko, ki snubi Goričanko. Ako pa njegova ljubezen tudi ni ugasnila, je bo li mogel v zakon vzeti, ker je od doma pobegnila, in pol leta se vlačila, sam Bog ve kje. Bog ve, kaj v Vidmu prežvekovajo za njo? Zlatar pa tudi ne ve, kje bi je iskal, ona mu pa ne more pisati, saj nima ne papirja ne peresa v tej puščavi. Nazaj verniti se pa ne more. — Rezijanka je molčé sedla na ognjišče; plamen je nemirno razsvital njene lica, v katerih rudečici se je bral svit družega bolj nemirnega plamena, ki včasi togotno in umorno divjá, včasi pa izliva milo gorkoto po vseh žilah. — Pozne ure so se brale na zvezdah, na gorah se pa dan skoraj z dnevom sprijema. Greva toraj z Čukom nad mlečni hram, kjer je bilo dokaj merve, ter zarijeva se vanj kolikor toliko globoko, ker noč je bila hladna.

(Konec prihodnjič).

Živali popotnice.

(Konec.)

Okoli velicega Šmarna se nekoliko tičev že spet napravlja na pot. Naj prej gre velika hudournica, kobilar in bela štoklja. Mesca kimovca nas zapusti slavec, terstnica in mravljinar; sredi tega mesca se poslovi zelena vrana, mokož, kukovica, vertoglavka, kosec, beloritka — in konec mesca odrinejo: škarnjek, pustovka, smerdokavra, rumena in siva pastaričica, bobnarca, gerlica — z eno besedo, skor vse tice, ki so se malega travna vernile.

Kozopersk požene še zadnje; penica vzame zdaj slovo, za njo gre domača lastavica, žerjav, škorec, šmarnica in proti koncu mesca škerjanec, tašica in bela pastaričica. Od severja pridejo zdaj k nam: drozgi, vrane, čopasti škerjanec, gorski ščinkovec in kavka; ti se spreletujejo v večih družinah; ako je pa vreme neprijazno, gredó večidel še naprej. Listopad nam pripelje še zadnje severne goste in mesca grudna je vse popotovanje pri kraju. Natora zdaj počiva, le tisti tiči, ki so ostali pri nas, iščejo klaverni svoje pičle hrane.

Romarjem se zdaj dobro godí, ko so prestali težave popotovanja; prišli so namreč v gorkeje kraje, pod bolj milo podnebje, kjer ni merzlih vetrov in kjer sneg ne pokriva polja in gozda. Ti kraji so južne evropejske dežele, t. j. Laško, Turško, gerški otoci, potem Egipet, Sirija, mala Azija in dežele ob reki Senegal v Afriki. Slavci gredó navadno proti Sirii, prepelice v Egipet in mala Azija preredi skoraj vse naše male tice. Na gerških otocih navadno le počivajo, da se oddahnejo in se za novo pot okrepčajo; posebno prepelicam je tacega opočitka treba, ker ne morejo dolgo v eno mer leteti. Ko pridejo na te otoke, so tako trudne, da jih ljudje z rokami lovijo, pa pri vsem tem jih pride še toliko v Egipet, da jih je v Aleksandrii na tergu kot gnoja.

Tice pridejo na te otoke prej ali poznej, kakor je veter. Sternad pride navadno, ko so smokve zrele in ker rad sladká, mu ni nobene sile. Gerki mu pravijo: sikofagos, t. j. smokvojedec. Konec kozoperska ali o vseh svetih, ko so kmetje ravno posejali, pridejo divji golobi in gerlice, kukovica jih pa spremlja, toraj pravijo, da ona gerlice vodi. Mesca avgusta pride na gerške otoke smerdokavra in v kozopersku: tašica, lišček in pastaričice; ti vsi se pa ondi le nekoliko pomudijo, potem pa letijo v jutrove dežele.

Ker je ravno od preselovanja tičev govorjenje, naj omenimo še nekega divjega goloba v severni Ameriki, ktereга zavoljo te lastnosti popotujočega goloba imenujejo. Audubon, ki tiče severne Amerike po njih navadah in posebnostih naj bolje pozna, pravi od njih: Ti golobi se le preseljujejo, kedar jim hrane pomanjkuje in niso navezani na odločene čase. Kedar se napravijo na pot, jih gre neizrečeno veliko; leta 1813 v jeseni sem vidil tak golobji vlak. Vse

obnebe, kar ga more človeško oko premeriti, je bilo polno golobov, tako da je sonce otemnelo, kot pri merknjenji. Kaj lepo jih je bilo gledati in peró ni v stanú te prikazni popisati. Če je bil vlak v kaki nevarnosti, so se golobje zakadili s strašnim hrupom, kot bi germelo; eden je družega rinil pred sebo. Ta gosta kepa je zdaj v levo zdaj v desno zigravala, zdaj so se plazili tik zemlje, kmalo pa se spet vzdignili naravnost kviško, da je bil vlak podoben mogočnemu stebru. Ko so prišli spet v primerno višočino, so se razpustili — kot orjaška kača se je poganjal vlak v sinji višavi. Tako so letali nad menó neprenehoma skoz tri dni; iz tega se lahko sodi, koliko je bilo njih število.

Prostor, kjer ti tiči delj časa gnjezdijo in valijo, se jako spremeni, zemlja je več palcov na debelo pokrita z golobjekom, trava je do zadnje bilke pokončana, ravno tako tudi nižje in šibkeje germovje, vse križem ležé veje, ktere so se pod težo tičev ulomile. Ti tiči sedé namreč po drevji v gostih kepah ena verh druge. Daleč okrog so drevesa gole, kot bi jih oklestil, več let preteče potem, da si svet spet opomore. Indiani so teh gostov vselej veseli, ker brez velicega truda dobivajo od njih živež za dalj časa. V deželi Kentuki so gnjezdili ti golobi pred nekimi leti; prostor je bil več angleških milj širok in čez 40 milj dolg. Na vsem tem prostoru je bilo vsako drevo polno gnjezd. Ko so mladiči dorastli, pa vendar ne tako, da bi bili mógli odleteti, so prišli bližnji prebivavci v velicih družinah z vozmj, s postljami in s kuhinjskim orodjem in so več dni tukaj ostali. Šuma in hruma po gozdih je bilo toliko, da so se konji plašili in da so si mogli ljudje na ušesa upiti, da so se razumeli. Po tleh vse križem so ležale veje, jajca in mladiči, ki so iz gnjezd popadali; cele čede prešičev so se redile od njih; orli, jastrobi in kregulji so letali okoli in si mlade iz gnjezd pobirali. Po drevju družega ni bilo viditi kot golob pri golobu. Fofotanje perutnic se je slišalo, kot bi od daleč germelo; vmes se je pa čul polom dreves; jeli so namreč drevesa sekati in vselej tiste, ki so bile naj bolj z gnjezdi obložene. Na enem drevesu so dobili po sto mladičev, ki niso veliko manji kot starci in družega jih ni kot tolšča.

Tudi ribe potujejo v velicih trumah; se vé da so njih pota manj znane, kot tičeje. Kedar se ribe derstijo, se podajo v neizmernih trumah iz globokega morja in plavajo proti bregovom ali pa v reke, da tam ikre ležejo. Ribči dobro poznajo to lastnost in tudi omenjeni čas; tisuč in tisuč čolnov gre pričakovanim romarjem naproti.

Slaniki plavajo mesca svečana proti norvegovskim bregovom, kjer se derstijo. Vsako leto jih na angleških, norvegovskih in holandskih bregovih čez tisuč milijonov ujamejo, in še veliko več jih požrešni sovražniki v morju pokončajo. Začetek sušča gredó spet v globoko morje in konec tega mesca ni nobenega več viditi.

Ravno to lastnost imajo sardele; le v tem je razloček, da se prikažejo bolj na francoskih in španskih bregovih.

Veliko večje pota dela losos. Kot slaniki in sardele prebiva tudi on v severnih morjih in na pomlad se podá v reke, iz rek pa v stranske vode in celo v potoke, kjer naj raje ikre leže. Po Rajni pride not v Švajco, po Labi na Česko; v Norvegu in Britaniji in tudi na severnozapadni strani Amerike gomezijo vse reke od njih. V majhni reki Tvid, ki teče med Anglijo in Škocijo, jih ujamejo na leto okoli 200.000.

Kot losos plava tudi jeseter iz morja v reke. V Rajni gre do Baseln, v Donavi do Ulma; nikjer pa teh rib ni toliko kot v rusovskih rekah. Vse ondotno narodno življenje se plete okoli ribštva. Po reki Ural, postavim, pridejo prec na pomlad, ko se začne led tajati, vize ali beluge in gredô nepretergoma skoz štirinajst dni iz kaspiskega morja; pozneje pridejo severjuge in gredo skoz celi mesec; sred aprila romajo jesetri in somi, ki skoraj vse poletje ondi ostanejo in še le kimovca se zopet vernejo proti morju, in kmalo za njimi gredo spet vize nazaj, tako da imajo ribči skoz vse leto dosti opraviti.

Tudi žuški ali zaželke imajo med seboj znamenitne popotnice, posebno med mravljami, gosencami in kobilicami. Od naše mravlje ravno ne moremo reči, da bi se podajala na dolgo pot; ali v Ameriki živi mravlja, ki roma včasih v neštevilnih trumah od hiše do hiše, gre po vseh kotih in špranjah in celo ljudi iz stanovanj požene, tako silna je. To je še dobro, da se ne mudi dolgo na enem mestu in da pokonča stenice in drugi merčes po hišah. Med gosencami je posebno znana tako imenovana prehodna gosenica, ki posebno rada na hrastih prebiva in v gostih procesijah roma od drevesa do drevesa. Hrasti po njih veliko škodo terpé.

Naj bolj znane in tudi naj bolj škodljive so selivne kobilice. V černih bukvah zgodovine so zaznamovane leta, v katerih je ta hudi sovražnik prišel od izhoda v naše kraje. Njih pravi dom so zelene planjave tartarske. Začetka kimovca leže babica 50—60 jajc med travje korenine, spomladi se izvalijo mladi in precej začno travo objedati. Ko so se širikrat levile, dobijo perutnice in potem letijo naprej, če so na enem kraju vse pojedle. Vselay se vzdignejo opoldan, zjutraj in zvečer jih ni na kviško spraviti. Ko so se vzdignile, letijo naprej kot neurni oblak, in gorje krajem, kamor se spusté. Vsemu zelenju je tu odklenkalo; celo bičevje in debela koruza je do tal postržena in drevesa molijo gole veje kviško, kot po zimi. Kobilicam za petami pa gre lakota in večkrat tudi kuga.

Nadpisi.

(Zložil F. Zakrajšek.)

1. Podobi, ki se na jok derži.

Ah, Klorinda! kaj te vica?

Boš na večno ti brez smeha?

Kdor zagleda tvoje lica,

Dobre volje biti neha.

2. Nekemu kiparju.

Reci, prijatelj! zakaj vsi tvoji se jočejo kipi?

Brate! žalujejo mar, da si jih stolkel preveč.

3. Vulcinu.

Ko bil bi lanski sneg, se nisem zmenil,

Vulcin! doslej za te: al' kar si sklenil

Po smerti pevsk zaklad nam zapustiti,

Je moja duša s prošnjami zavjeta:

Da hoti Bog ti misel to izbiti

Al' daj ti saj Metuzalemske leta!

Narodne zagonske pesme.

Zapisal A. P.

I.

Sveta Katarina jedina je bila.

Došli su ju pitat tri kralji od sveta,

Al govori njozi ostarila majka:

„Zami, Kate! kralja najmladjoga,

Najmladjoga, šcerce, najlevšoga.“

Kad to Kate razumila,

Lagano se je skočila

Kano mlada golubica

Pak govori k' superbica:

„Ne ču majko nijednoga,

Neg ču, majko, kralja nebeskoga,

Kojmu se svi ljudi poklanjaju,

Kojmu se svi ljudi molevaju.“

To je čula Katetina majka,

Pak vazela tanahnu palicu,

Prasnula ju po belomu licu.

Tijo Kate majci odgovara:

Vaše j' majko živjenje paklensko,

Moje j' majko živjenje anjelsko.“

To je čula Katetina majka,

Pak je jišla sluge probirati:

„Boga vami, verne sluge moje!

Dobro svoja navrtite kola,

Tanke britve dobro nabrusite,

Razrezite Katetino telo

I poneste g' na velu ravnicu,

I zaprite va škuru tamnicu.“

E je bilo devet godin dana,

I je išla Katetina majka

I je išla sluge probirati:

„Boga vami, verne sluge moje!

Hodte videt va škuru tamnicu,

Šta mi čini Katetino telo,

Poneste ga va svetu zemljicu.“

Šta su sluge bliže dolazile,

To im se je lepše videvalo.

Kad su došli va škuru tamnicu,

Kate sedi na zlatnoj kantredici.

Sán se Isus s njom(e) razgovara,

Medju njiman anjel od nebesa.

Išle sluge kraljem povedati,

Kralji ne su toga verovali

Neg su išli sami pogledati.

Što su kralji bliže dolazili,

To im se je lepše videvalo.

Kad su došli va škuru tamnicu,

Kate sedi na zlatnoj kantredi.
 Šan se Isus s njom(e) razgovara,
 Medju njiman anjel od nebesa.
 Pitaju je tri kralji od svita:
 Oprosti nam Kate Katarino,
 Ako smo mi uzrok tebi,
 Da si ti va škuroj tamnici.
 Ona njiman odgovara:
 „Ja van ne ću oprostiti
 Niti van Bog oprostio.“
 Još govore tri kralji od svita:
 Oprosti nam Kate Katarino!
 Ako smo mi uzrok tebi
 Da si ti va škuroj tamnici,

Oćemo ti crekav sazidati.“
 „I ja van ne oprasćan,
 I Bog nek van ne oprosti.“
 Još pitaju tri kralji od svita:
 „Oprosti nam, Kate Katarino!
 Ako smo mi uzrok tebi,
 Da si va škuroj tamnici,
 Oćemo ti crekav sazidati
 Oćemo ti ontar napraviti,
 Ontar svete Katarine.“
 Tadar njiman govoraše,
 „I ja van oprasćan,
 I Bog nek van oprosti.“

II.

Kad se duša s telon deli,
 Rada bi se razdelila,
 Al se boji straha djavla,
 Straha djavla paklenskoga.
 Mihoviljo govoraše:
 „Što se, dušo, ne razdeliš?
 Razdeli se, dušo draga,
 Kod mene je prava vaga,
 Kom će vagat sam Bog pravi:
 Kad se duša razdelila,
 Telo išli pokopati;
 Duša išla račun Bogu dati.
 Dojde duša belu raju,
 Vrata bila otvorena,
 Duša bila sva vesela
 Veselo se poklonila.
 Vrata su se zatvorila,
 Duša se je prestrašila,
 I nemilo gorko cvili. —
 Sveta Petra zazivala:
 „Otvor Petre ova vrata,
 Bog je tebe ključe dao.“
 Sveti Petar govoraše:
 „Od' oda tle tužna dušo,
 Raja ne si zaslužila,
 Niti si ga zadobila.
 Kad si skupa s telon bila,
 Ti si bludno sagrašila.
 Odi iskat svoje tilo,
 Koje ti je v zemlji gnjilo,
 Gnjilo i čerljivo kako nigda ne je bilo.“
 Duša ide z velin puton,
 Z velin puton, z malon stazon —
 Dojde duša na svoj grobak
 Na cimitar svojmu telu.
 Njemu jeste govorila:
 Stani gori, moje telo!
 Mene j' posla' kralj nebeski,
 Koji nosi on križ teški,

Da ideš valje gori stati,
 S manom skupa račun dati.
 Kako 'š Bogu račun dati?
 Bolna ne si spohodila
 Ni uboga podelila,
 Putna ne si nastanila,
 K maši ne si hodevala,
 Kasno jesi stajevala,
 Rano jesi ručevala,
 Sveta križa ne si nase klala.“
 Duša viče, duša plače,
 Telo za to niš ne haje.
 Još govori tužna duša:
 „Totu lezi moje telo,
 Aj prokleta da biš bilo,
 Kad si mene tužnu dušu,
 Tužnu dušu pogubilo.
 Duša ide belu raju
 Vrata bila otvorena
 Duša bila sva vesela,
 Veselo se poklonila.
 Vrata su se zatvorila.
 Duša se je prestrašila,
 I nemilo gorko cvili,
 Sveta Petra zazivala:
 „Otvor Petre ova vrata!
 Bog je tebe ključe dao,
 Ja san duša prava božja.“
 Sveti Petar govoraše:
 „Od' oda tle, tužna dušo!
 Raja ne si zaslužila,
 Niti si ga zadobila.
 Još ćeš prvo vagati se
 Nego raja zadobiješ.
 Kad se duša išla vagat,
 Kraju stojé tri hudobe
 Grde, mrske nespodobne.
 Kad se duša išla vagat,
 Duši vage pomanjkalo,

Koliko su tri kameni
Tri kameni od malina.
Duša viče, duša plače:
„O Isuse, sinu božji!
Smiluj se ti sada meni!“
Mati sinka prosi, moli:
„Sinu mili, sinu dragi
Smiluj se ti ovoj duši.“
Sinak majki govoraše:
„Mati mila, mati draga,
Kako bin se smilovajo,
Kad su gorji neg' židovi?“
Utočila mat' Marija
Tri suzice na dušicu
I govori Mihovilu:
„Vagni Miho ovu dušu.
Oču malo ja viditi,
Ke će ona vage biti.“
Mihovilo dušu vagnul,
Duši vaga prevagnula,
Svetla raja zadobila.

Pregudaše tri hudobe
Grde, mrske nespodobne:
„O Marijo, majko božja!
Što ste nami učinila,
Dušu našu predobila,
To je duša naša bila.“
Govori jim mat' Marija:
„Ajd oda tle, tri hudobe
Grde, mrske, nespodobne.
To je duša prava božja,
Ka j' činila 'saka dobra,
'Saka dobra, ke j' premogla.
Ona zame je postila
O malome kusecu kruha,
I o samoj vodi ladnoj.
Meni se je naručila
Ne s' ja toga pozabila.
I Isusu sinu mojmu
Budi hvala na vik vika
Od svih ljudij čast velika!“

Potovanja in premišljanja nekega bankovca.

(Spisal Janez Mencinger.)

1.

Imel sem predlanskim bankovec. Poslal sem ga med ljudi, pa čudo, čez dve leti mi zopet priroma v roké. Kako sem bil vesel, da mi je osoda ponujala toliko priložnosti, v katerih vtegnem sprotje spečevati svojih denarcev; vesel sem bil, da mi narava ni dala gerde lastnosti, tiščati v dnu žepnem svojega denarja; in vesel sem bil, da imam bankovce, ker ne brali bi slovenski bravci prihodnjih čertic, ako bi mi in posebno jaz ne imeli bankovcov; in to bi bilo slovenskemu slovstvu ravno toliko v škodo, kakor vsemu svetu, ako bi ne imeli bankovcov.

Imel sem tedaj predlanskim bankovec. Dolgo sem ga varoval v listnici. Bolj ko je silil na beli dan, bolj sem ga tiščal v tamno predalo prazne listnice. Ko so pa z dnevi potekli beli tovarši, in je zadnji bankovec le preveč hiral po dolgem času in zgubi tovaršev, se mi je močno zasmilil, in dovolil sem mu, naj mi palico vzame in roma na ptuje, kakor tisti Jurček v povesti, pa brez upanja, da bi moj Jurček tako kmalo, kakor uni, vernil se proti domu. Težko sem mu dal slovó; pri meni je bil tako rahlo zavit v listnici, ni se prehladil, ni si stergal bele srajčice; zdaj bo pa moral iti skozi toliko umazanih rok; bili, suvali, tergali, mazali ga bodo, in joj groza, celo preklinjali ga bodo in hudiču prepuščali. Ah, ako bi hudič blagovolil sprejeti vse bankovce, ki so mu jih ljudje že pripustili, kupil bi lahko

ves svet. Znamenje sem pa dal nezvestemu bankovcu, da ga bo nosil po življenja blatnem potu, ga vedno opominjaje njegovega dobrega varha; in da morebiti žalostnega spomina in skesanega serca kak popoldan zopet k meni nazaj priroma, kakor zgubljeni sin, umazan in stergan. Zapisal sem mu na herbet s črnilom in debelimi čerkami pomenljivo besedo: ABRACADABRA.

Ta beseda je čarobna in ima v sebi čudovito neznano moč, kakor neka gadova mast. Kaka ravno je ta moč, pa še ne vem prav dobro, zdi se mi pa, da sem jo poskusil na tem bankovcu.

Zadnji dan neprestopnega leta 1859, ne veliko trenutkov pred prestopom v novo leto prestopno, podá mi postrežljivi kerčmar menjaje star zmazan bankovec. Poberem capo, da bi mu jo nazaj vergel, pa ko se dotaknem bankovške cape, mi prešine čuden čut perste in roko. Bankovec se spogne in zasvetijo se pomenljive čerke ABRACADABRA.

Krotko sem potlačil ranjeni bankovec v listnico, kakor svetinjo ga nesem domu.

Domú pridí ga razvijem pred seboj, in ginjen ogledujem njegove pege in maroge, ki mu jih je ali vino ali solza vtisnila; milujem stergan zakerpan plašč tega bankovca, ki je od mene šel v beli obleki bankovške nedolžnosti, zdaj se pa nazaj pritepe, kakor skesan razbojnik pred vrata samostanske. Ko ga dalj ogledujem, se mi zdijo tudi njegove oči nekako solzne, in bral sem v njih globoko tugo, ktere je kriva ali razujzdanost pretečenega življenja, ali otožnost, ki se je bankovca polastila popotovajočega po tem narobe-svetu, kjer se vidi toliko nerodnosti in hudobije. Bankovčevo čelo ni bilo več jasno in gladko, in v gerbah sem menil brati ostro resnobljnost in važne resnice modroslovske, ktere si je bankovec povzel iz mnogih skušinj v človeškem življenju. Lica so upadene in ustnice so jecljale nekako prošnjo, naj dam revnemu, življenja trudnemu skesancu zopet nekdajni mir in pokoj, naj ga zopet oblečem v nedolžno belobo, naj mu nazaj pripeljem tisto srečno mladost, ki jo je užival v gubah moje listnice. Nesrečni bankovec! Ali ne veš, da se leta mladosti nikdar ne vernejo, tudi bankovcu ne? Ali ne slišiš kako resnobljno ravno zdaj kladvo bije zadnjo uro leta 1859?

Zopet, čez dve leti zopet se mi je smilil zanemarjeni bankovec, zadnji pogled spanjaželjnih oči sem obračal na bankovčevo lice, in zadnja beseda, ki so jo memrale trudne usta, je bila pomenljiva ABRACADABRA.

Sanjale so se mi potem čudne reči. Ležim v prostorni visoki sobani, ktero razsvetljuje neznana svetloba, dnevu ne podobna. Pred posteljo na mizici leži moja listnica, iz nje pa gleda uni bankovec. Kar zasveti se verh stropa v zlatih čerkah čarobna ABRACADABRA; in v tem hipu se bankovec oživi, izkobaca iz listnice, in kakor zal deček sede na ugašeno svetilnico. Glavo mu je kinčala zidna krona, obleka

je bila bela in tanka, kakor iz papirja, in je segala do tal. Rokavi so bili dolgi, da so iz njih komaj gledali beli tanki persti, ki jih je bila sama kost in koža. V obrazu se mu ni vidilo kervi, le spod tanke hale je bliščalo veliko rudeče serce. Bankovec stegne suho roko proti meni, in položi mi jo na čelo, ledena je bila. Mertvaški pot mi je šinil v obraz, pa nisem se mogel ganiti, ker neka moč mi je ude vezala, da sem ležal kakor merlič.

Bankovec pa ustica odpre in tako spregovori:

„Vidil sem, gospod! kako ti je serce bilo ginjeno, ko si me v drugo v mošnjo potlačil: bral sem v tvojih očeh, kako si radoveden, zvediti moje dogodbe. Poslušaj tedaj čudne reči, da ti bodo lasje po koncu stali, in ti bo serce trepetalo. Čuj iz mojih ust nauk prave modrosti, in ohrani ga v sercu za se in za svoje otroke.“

To rekši odtegne bankovec roko od mojega čela, si malo odkašlja in takole nadaljuje:

„Kje sem rojen, ti je morebiti znano. Spočet sem pod rokami jeklorezca in rodila me je terda plošča jeklena. Kakor boginja Minerva sem doraščen in oborožen zagledal beli svet; in precej po porodu sem spoznal sam svoj namen in pomen. Koliko naš rod preseže človeškega, ki se toliko let na mnogih klopéh mora učiti razločka med pametjo in neumnostjo, in važnega uprašanja, čimu je človek na svetu? preden je toliko zrel, da ne razločuje pameti od nespameti, in reši zastavico o svojem namenu s tem da, pravi: človek živi, da si življenje krati. Pa tudi nobenemu mojih bratov se ne more oponašati, da slabo doveršuje svojo nalogo, med tem, ko jih je med ljudmi malo, ki svoj namen le samo spoznajo; da bi se po njem ravnali, jih je pa silno malo.“

„Bankovci imamo edin poklic, ktereга spolnujemo vsi po raznih potih, po vodilih temeljitega modroslovja bankovškega, ktereга vi ljudje še niste jeli na tanko posnemati, akoravno se štejete nar modrejše stvari na zemlji. Vi ljudje ste sploh prav ošabnih misel, in pravite celo, da ste nas bankovce znašli, kar noben bankovec ne verjame: marveč je med nami vera raztresena, da so bankovci očetje in varhi sedanjih ljudi. Bankovško modroslovje je kratko, in, da si visoko, vendar vsakemu razumljivo; brez gerdių preprirov in nerazumljivih dokazov, ki so pri ljudeh v navadi, vemo, da smo denar — o da bi vi ljudje vedno vedli, da ste ljudje! — denar smo, in ravno te veljave, ali smo papirnati ali sreberni. To so začeli že tudi pri ljudeh vpeljevati, da človek velja, kar se mu pravi, in se ne gleda veliko več na vago in notrajno vrednost. Kot denar smo vsi bankovci enaki med sebo, le kdor več plača, več velja, kakor tudi pri ljudeh. Imamo pa tudi neko plemenitaštvo stare korenine: to je srebern denar. Sreberniki ne vidijo sicer radi, da smo mi papirnati proletarci toliko čast dosegli, kakor oni, pa kaj nam morejo, ker nas je več. Ker nas tedaj ne morejo v vojski premagati, so se zaperli, kakor kralj Matjaž,

v terdne gradove, in ondi, spod železnih sklepov posmehovaje se bankovškemu gospodarjenju, pričakujejo poznih časov, ko jim bo vlada sveta zopet vernjena. Pa tiste čase bo še le kralj Matjaž pripeljal. Vladati svet je bankovski poklic. Ta vera je vsakemu med nami neizbrisljivo vtisnjena v serce, in tudi tisti ljudje na svetu, katerim smo bankovci posebno prijetli, so prepričani resnice naše vere. Tisti ljudje so pa čudni možje, in mnogo ti bom povedal o njih, o dragi moj!

Ker je naše gospodarstvo tako veliko, in je tudi nas precej, bi ti mislil, da se tudi med nami vnemajo grozovite vojske; pa mi smo modreji kakor ljudje; mi se ne sovražimo, ker se tudi ne ljubimo. Nismo vsi za enega, in tudi ne eden za vse. Vsak je sam zase, pa vsi smo za eno reč; in ravno to, da nas vodi vse ena idea, je vzrok, da med nami ni vojske in celo vlade ne. Akoravno smo vsi večidel v krepko vladanih deželah, vendar živimo med seboj v prosti nevladi, huji kakor nar huji komunisti. Ne ženimo se, ne možimo se, ne delamo zadnjih sporočil, nimamo posebnih stanovanj, in nimamo posebnih ver, kakor vi ljudje. Tako smo v miru med seboj in toliko laže v krepkih deržimo vas premodre ljudi. Hudo vas vladamo, pa ljubite nas, in kri bi prelivali za nas, ako bi kdo hotel vas naše vlade oteti. Zató ravno tudi ne potrebujemo plačanih trum vojaških v vterjevanje našega gospodarstva, saj ste vi ljudje sami radi zastonj naši nar zvesteji branitelji. Da, tako majhni smo, in vendar naša bratovščina, ki ji pravite denar, — vlada vsakega med vami, in vodi že toliko let zgodovine vaše zemlje brez uporá“.

Tako je govoril bankovec, in ošabno se je zarežal proti meni. Rudečica sramote in jeze mi je stopila v obraz, serdito sem pogledoval sedeči bankovec in hotel sem uzdigniti težko dlan, da bi trešil bankovsko dete z mizice na terde tla; pa zopet se nisem ganiti mogel, in terpel sem, kakor bi me mora tlačila.

Malo je opravil pri bankovcu moj serditi pogled, in nič krotkeje povzame ošabno dete zopet besedo rekoč:

„Posmehovaje sem te večkrat gledal, ko si težkega serca bal se tiste ure, v kateri me boš moral izmed perstov poslati. Kako žalosten si bil tisti večer, ko si sklenil slovó mi dati, in si mi z nekako jezo na herbet napisal tisto čudno besedo ABRACADABRA. Smejal sem se, in dobro se mi je zdelo, da občutiš mojo oblast čez se, tisto oblast, v kateri te bodo še moji nasledniki imeli, dokler boš travo tlačil. Pil si tisti večer, ko sva se ločila, rujno vino in tiho poslušal mile glase iz domačih gajev. Tudi jaz sem radostno poslušal tiste glase, akoravno moje tanke ušesa niso ugodne takim glasovom, in mi tudi serce ni ustvarjeno posebno ganljivo. Rekel sem, da ste zanimiv narod, drugači kakor priprosti Dunajčani, in mikalo me je popotovati v vašo domovino. Pa zakaj sem tudi prišel v vaše

pokrajne, da sem moral spoznati, da pri vas ni raja, in da je tudi pri vas toliko ljudi, ki ne umejo prave modrosti človeške, še manj pa modrosti bankovške“.

„Moram ti povedati, da dobro poznam po lastnem nravu in mnogih skušnjavah modrost človeško sploh, in vsacega človeka posebej. Značaju slehernega človeka se vem tako prilizniti, in se tako prenarediti po njegovi volji, da mi on kmalu, kot pravemu prijatelju serce odkrije z vsemi željami in nameni; ko ga pa tako dobro spoznam, ga vzamem v oblast, in preden se zavé, mu vcepim v serce s čudotvorno močjo stanovitno pokoršino moji volji, in bolj in bolj ga naredim denarskega sužnjega. Podloženec me ljubi, spolnuje vsi pameti vkljub moji volji, in, da si je moje gospodarstvo včasih kaj hudo in občutljivo, on še misli, da ni na moji uzdi. Tako ste ljudje vkljenjeni v verige denarjeve. Ravnajte se pa tudi po našem izgledu, vi, ki hočete med ljudmi gospodovati. Pa vi ste prevzetni in ne poslušate priprostega bankovca. — Koliko stebrom človeštva bi pa privoščil tudi to svojo prednost, da razumem glasno in tiho, bližnjo in daljno govorjenje, da vidim skozi usnjene in železne oklepe; in da vganiti morem celo občutke svojega varha, ali pa njegovega soseda; in to, kar je Filip, kralj macedonski rekel o zlatu, da preleze ozidje terdnih mest, velja ravno tako tudi pri bankovcih. Mi bankovci odpiramo vse zapahe in tudi vse serca. Ah, kako važen bi bil med vami, kdor bi vse to zamogel sam storiti, brez denarja! Pa čudno je, vse prednosti, ki jih ima denar, jih skaže le v človeških rokah. Kak duh vlada med vami, da si ne upate tega, kar z denarjem premorete, storiti z lastnimi bolj blagimi močmi, z moško besedo, s častjo, zvestobo in mnogimi drugimi čednostmi, katerih imena same sem zapazil pri vas“.

Od začetka so mi ljudje nekoliko dopadli. Lepa se mi je zdela nekaka različnost v vašem življenji, razne misli in zapopadki, da poznate in radi konec jezika nosite čednost in poštenje, da razločujete blage in gerde dela, in tudi to mi je dopadlo, da peti znate. Bankovci tega nimamo med seboj, pri nas velja le številka, in umazana in stergana obleka ima ravno to vrednost, kakor lepo lice in bela srajca bankovškega devištva. Žal mi je bilo takrat, da se je moj duh ravno v bankovcu moral vtelesiti. Ali kratka je bila ta žalost. Kmalu sem spoznal, da so čednosti pri vas le lepe besede, in da se tudi vi ravirate po bankovškem izgledu, da ne delate velikega razločka med umazano in nedolžno obleko, da tudi pri vas številka in cvenk več premore, kakor notrajna vrednost blaga, pa revne duše; in zaničevati vas moram, hinavski ljudje, ki toliko slavite čednost, pa se podjarmljate nevrednemu denarju. Vse stanove sem obhodil med vami, in hočem ti razložiti, kak zarod ste, zalega človeška!

Drobtina slovenske slovnice.

(Spisal F. Levstik.)

Akoravno mi je nekđaj očital moj prijatelj, da sem se preveč trudil, ko sem časi preširoko in predolgo razlagal to ali uno malo stvarco; vender mi ni dokazal, da je tako „prodajanje na drobno“ Slovincem zdaj uže nepotrebno. Menimo, in z nami vred menijo drugi veljavnejši možjé: kdor za terdno vé, da to ali to je napčno v književni rabi, naj se le oglasi: kako in zakaj ne veljá; pa tudi naj pové: kako bi moralo biti in zakaj tako? Če se nočejo poprijeti vsi njegovega svéta, nekteri mlajih pisateljev se bodo gotovo; za njimi pojdejo potem drugi, in počasi vender zmore to, kar je prav in dobro. Da se terdoglavci deržé le starega klobuka, to je uže davno znana resnica.

V slovenskih knjigah, pesmih in časnikih beremo večidel: „troje sinov, petero mož, desetero pesem, sedmero jabekl“. Ta napaka je vzlasti „Novicam“ jako po godu. Metelko pravi: „die gattungszahlen vertreten die stelle der grundzahlen vorzüglich bei geringen personen oder jungen thieren: dvoje otrok, troje družinčet, čvetero telet oder telc“.

To je nekaj, pa ne vse. Zastran tega je tudi govoril lani v 9. „Glasniku“ 2. polletja g. Δ ; toda zopet ni dognal pravde.

Razpolno število (gattungszahl) Slovenec rabi namesti glavnega števila (grundzahl) tačas, kader kaže pri ljudéh in živalih — pa nikdar, nikdar ne pri mertvih rečéh — da je ali gotovo, ali pa berž ko ne med njimi raznost na starosti*), posebno pa raznost na spolu. Zato se govori: „dvoje telet“ (ker prvo je morebiti samec, drugo samica**); „čvetero ljudi“ t. j. moški, ženske ali pa morda tudi otroci vmes; „petero mačet, šestero mladih, sedmero družine ali družinčet“ itd.

Glavno število pa nam pripoveduje, da te raznosti gotovo ni; toraj: „tri žene, dva sina, pet mož, dve dekli, osem hlapcev;“ nikoli pa ne: „troje žen, dvoje sinov, petero mož, dvoje dekel, osmero hlapcev“, daravno so hlapci in dekcle nizke osebe (geringe personen). Celó pevec ne sme tako delati, ako noče slovensčini sekati ran.

Čisto zoperno jezikovim lastnostim in zdravi pameti pak je pisanje: „sedméro orehov, desetero pesem, petero možev“ itd. Tukaj živi duši nikoli ne pride, pa tudi priti ne more na misel

*) Ako šta dva človeka: prvi star, drugi mlad ali srednje dobe, Slovenec ne dela tega razločka, temuč le med otroci in odrasčenim svétom. Pis.

**) Notranjec pravi: „samec“ = das männchen, „samica“ das weibchen. Pis.

kakova raznost na starosti ali na spolu; kaj tacega med Slovenci nihče ne rabi, ni še nikoli rabil, in gotovo tudi nikdar ne bo, dokler mu jezika ne popačijo pisarji.

Zdaj vidiš, da razpolno število govorimo vselej pri tacih besedah, s katerimi lahko zaznamljamo oba spola; glavno število pa devamo k tacim, ktere kažejo samo en spol.

Res da tudi le-té, ki zaznamljajo samo en spol, časi pri sebi imajo razpolno število, ampak potem je velik razloček. Prav je: „dva juda“, t. j. dva judovska moža, ali tudi je prav: „dvoje judov“ t. j. mož in žena: — mož in otrok; — žena in otrok (mošk. sp.) Ravno tako je: „dva človeka“ = zwei männer, in: „dvoje ljudi“ t. j. mož in žena itd.; „tri ovce“ = drei mutterschafe, „troje ovác“, ako so med njimi samci, samice ali še jagnjeta; tako tudi: „pet golobov“ = fünf taubenmännchen, „petero golobov“, kader so raznega spola, morda tudi stari in mladiči vmés.

Véditi pa je, da pri tistih besedah, ki le en spol kažejo, kmet rabi glavno število tedaj, kader sploh govori, ter noče povedati raznosti; kader pa nalašč oznanja, in kedar je treba oznaniti, da je med ljudmi in živalimi ali gotova raznost, ali pa berž ko ne — jemlje vedno razpolno število. Slovének pravi: „deset konj je bilo na sejmu“, pa naj bodo tudi „kobile“ med njimi; tega mu zdaj ni mar. Koj potem pa morda poreče: „moj sosed redí desetero konj“, če se mu potrebno zdi povedati, da ima: „konje, kobile“ in morda celó „žrebéta“. Zató kmet nikoli ne pravi drugače, kakor: „imam sedmero goveje živine, štiridesetero ovác, čvetero konj“ (ako redí konje razne starosti in raznega spola), voznik pa le pravi: „imam tri konje“.

Skokica.

□ Kaj je to „skokica“? — Kdor bi rad vedil, pojdi z menoj! Prišli smo, čeravno je dan, v temno izbo; zakaj vse okna so z deskami zabite. Le na eni steni se vidi že iz daleč svetel kolobar kakor prav velik mesec. Veliko ljudi se je nabralo. Nekteri stojé, nekteri sedé — vsi molčé. — „So-li to duhovi?“ „Niso; ljudje so“. Če nismo med duhovi, smo pa v temnici! — ali kaj pomenja svetli kolobar tam na steni?“ je-li to luč jetnikom? Velika je, pa ne sveti močno; toliko, da vidi človek človeka. Rad bi vedil, odkod neki izhaja? Prijatelj! ste li nas zapeljali nemara v predpekel? Ako bi me kaj peklo, mislil bi, da smo že v peklenski jami. — Dokler je nekdo tako zabavljal, skoči človek blizu kolobarja na stol ali na mizo,

(zakaj veliko veči je bil zdaj od vseh drugih) in počne tako le govoriti: „Prečastitljiva moja gospoda!“ (Neka Minka si je popravila berž pečo na glavi). — „Glejte te cevi, ki tiči v luknji deske, s katero je okno zabito. Skozi le-to umetno narejeno cev prihajajo solnčni žarki od zunaj, in delajo svetli kolobar na steni nasproti. Le-ti umetno narejeni cevi se veli drobnogled. Drobnogled pravimo takemu gledalu, na katero gledamo posebno drobne stvarice, ki jih ne moremo z golimi očmi, naj so s tem boljše, natanjko viditi, ali jih pa celó ne vidimo. Na navadne drobnogledse se gleda z očmi kakor na očale; drobnogled na solnce ali solnčnik nam pa kaže podobo na steni veliko veliko večo kot je. Moj drobnogled je solnce in kaže vsako stvarico veliko jezerokrat večo kot je. Drobnogled nam razodeva nov prečuden svet; kdor ga vidi, ne more se načuditi neskončni modrosti vsemogočnega stvarnika. Le glejte sami!“

Pokazal nam je potem las debel kakor najdebelejše poleno. Šivanka je bila toliko kakor hrast; kolesce ure žéparice je bilo toliko, kakor mlinsko. V skorji sira (švicarskega) smo vidili cele kopice mergolincov, ki so bili v svetlem kolobarju nekteri toliki kakor polhi, pa tudi veliko manjših in večih, ki jih ne more človek z golim očesom nikakor viditi. Tako nam je pokazal ta drobnogled, koliko sto in sto živalic popijemo v kaplici vode ponevedoma, zato ker so tako drobne, da jih ne moremo ugledati. Pred drobnogledom na steni smo jih vidili tolike, kolikoršni so največi piškurji, jegulje in somi. Nekatere, — une, ki so podobne piškurjem in jeguljam — silijo človeka, da misli nehotoma na kače, — pa jih nečem nalašč kačam primerjati, da se ne bi bale naše mile Slovenke zdrave vode piti. V kaplji vode jih je bilo toliko, da je vse mergolelo. „Oj, strahota! nikdar več ne bom takega sira jela, ne vode pila,“ — tako reče skoro na glas una deklica z belo pečo na glavi. K sreči nas je potolažil umetnik, rekši, da so taki mergolinci le v skorji takega sira, v serdici pa da jih ni, tako je dalje djal in nam tudi pokazal, da ni takih mergolincov v merzli (studení) vodi iz studenca, ampak le v mlačni; kolikor dalje stoji, toliko več jih je v nji. Zato jih je v stoječi vodi več kot v tekoči. V kaplji iz luže jih je bilo res naj več in naj večih, ki so grabile in celó požirale — kdo bi mislil — druge manjše sestrice, kakor volkovi nedolžne ovčice, švigaje kakor pošasti po kaplji vode, ki je njim morje. „Glej čuda! glej čuda!“ — „oj čudno in prečudno!“ Le teh besed je bilo slišati“. — „O — o — o! kaj je pa to?“ — „To je pa strašna žival“. — Pa tudi lepa — tedaj strašno lepa“. — „Kake oklepe ima, kakor da je z železnimi, na pol pozlačenimi ploščami okovana, prav tako, toda veliko lepše, kot so bili nekdanj vitezi za na boj, — ali pa kdor je vidil oklepniške Napoljonove“. (Podobni so ti oklepi ribjim luskinam.) In pa koliko bodalo ima med pervima nogama! kakor meč mu visi izpod glave! Plent, da koga ubode! — Kako bistro gleda! — Ne vidite li, kako

ji je zloženo okó iz sto in sto drobnih očesic? — Glej, glej, glej, saj res! Tako so šeptali in čevernjali gledavci in gledavke, ko je prišla na versto nova žival, na videz tolika, kolikoršen je konj, ki pa ni konju podobna čisto nič. Glava ji je okroglasta; oči jako drobne, nog ima šest, ki so podobne nogam kake kobilice. Naj čudnejše je pa stvarjena glava, iz ktere ji visi šilast pikelj kakor meč. — „I kako se neki pravi le-ti čudni živali“? — tako se poprašuje svét. — „Jaz ne vem, — jaz tudi ne; menda je kaka stranska, pri nas je blezo ni“; odgovarja zdaj ta zdaj uni. Kar se oglasi umetnik z odra: „To žival, ki vam je na videz strahovita zver, znate prav dobro vsi, kolikor je vas tukaj“. — Vse vgiblje in si beli glavo; pa živa duša ne vgane. — „Posebno ženske jo znajo: zdaj se jim zdi neznana le zato, ker je veliko večja od prave; prava je neizrečeno majhina in drobna, erjavkasta; pa jo štejejo po navadi za černo, ki skače jako rada po posteljah. „A bolha — bolha“, — „skokica — skokica“ zakriče na smeh nekteri možki; ženske pa na pol jezne, pol pa na smeh: „Fej te bodi, nesnaga!“ Malo sramovale so se, gledaje v tla, ali skrivaje vendar tudi na steno v svetli kolobar, da bi vidile prav natanko, kakove so njihove stare sovražnice, le-te poskočne pijavčice, ki se jih ne morejo ubožice nikakor odkrižati, in jih morajo rediti z lastno svojo kervjo.

„Daj, daj, draži nas še ti, писаč!“ — tako slišim, da mi očita neka huda bravka nedolžno šalo. — Draga moja golobica! saj nisi tako huda, kakor se delaš. — Pa čemu se potuhujete, ljube moje Slovenke! čemu se togotite tako na te uboge živalice, ki so vam — pa brez zamere! — slajše od meda? „Oj, gerdoba!“ — „Brez zamere! prosim drugič; tega ne terdim jaz; stara stara vganjka pravi, da zato, ker si obolzne vsaka ženska perst že poprej, preden dobi skokico v roke. — — To je res; to ve ves svét; tega ne morete utajiti. — Pa čemu bi tajile? čemu bi se sramovale? Ni je gospé, ni je kraljice, ni je cesarice, da ne bi redila te urne in bistre živalice (vsaj včasih) s svojo kervjo. Ni li to imenitna žival, ki ji teče (kakor vidite, vsaj včasih) kraljeva kerv po žilah? —

„Ali pokaj dražite le nas, ženske, s temi „skokicami“, saj tudi možki niste brež njih!“ — „Kako pak, kako pak! lepa moja jezičnica; ni ga gospoda, ni ga kralja, ni ga cesarja, da bi bil vedno brež njih. Po pravici sem tedaj rekel, da jim teče (vsaj včasih) kraljeva kerv po žilah? Naš pregovor pa pravi: Kerv ni voda. Ta pregovor znajo menda tudi bolhe.

Kdo je tako srečen, da ga niso še klale? Kdo ne ve, kaj je to, ako ne more človek zbog tega merčesa vso drago noč očesa stisniti? — Ves truden si prišel domu. Berž ležeš in zaspíš kakor dreva. Nekaj sladkega se ti že sanja — kar se počne nekaj pod tebo oživljati, laziti, skakati, izperva z daleč in polahko, potem pa če dalje bolj, če dalje bliže, dokler se ti ne zadere v kožo, kakor da bi te usekal

kdo iznenadi z britko sablico. „Oj nesreča! če te dobim v pest, vse zobe ti polomim! — Joj meni! že spet druga — tretja — četrta . . . po herbtu, po trebuhu, na roki, na nogi . . . Tri sto medvedov! Hlentaj plentaj blisk in strela, da bi vas bila zadela, — preden sem vas jaz dobil!“ Prižgeš luč, iščeš, loviš, preganjaš. Odleglo ti je. Hvala Bogu! Ali s čim luč ugasneš — z nova se prične poprejšnje bojevanje. Bojevanje? — Oj to ti ni bojevanje; to ti je me-sarsko klanje.

Mogočen kralj je zmogel in pobil po dnevu na vojski najhujšega sovražnika; ali po noči se loti tega „kralja zmagovavca“ na blazini pod odejo neki zamóreck s svojo ostro sabljico, ter ga maha in vbada tako nevsmiljeno, da je strah. Tudi „kralj zmagovavec“ maha in bije ves serdit okoli sebe, ter hoče paglavcu kosti zdrobiti, kakor jih je sovražniku po dnevu; ali vse zahman. Mogočni kralj je moral na posled pobegniti; zmogla ga je mala „skokica“, ki je ni toliko, kolikor je „černega za nohtom“. Glejte, kako serčna, kako jaka (močna) kako strašna je ta drobna živalica! „Skokica“ skoči lahko kakih dve stokrat tako daleč kakor je dolga. Le pomislite, kolik skok bi bil to, ako bi mogel konj tako skakati (namreč, po dvestokrat tako daleč, kakor je dolg)! Dvanajst sto mil bi pretekal svako uro. Da more človek tako skakati, desetkrat bi skočil, pa bi priskakal uro daleč. Vem, da ne bi imeli še železnice, ako bi bili ljudje in konji tako močni in tako nagli. Ali presneto bi se lovili, padši z višočine kakih dve sto vatlov spet na tla; zakaj ker so veliko veliko obilnejši od „skokice“, ne bi padali tako na lahko kakor drobna „skokica“. Razbijal bi si siromak človek in tako tudi konj bučo, dokler mu ne bi počila, ako mu ne bi mahom prvič. Da so skokice po sežnju dolge, skakale bi po dve sto sežnjev skok od skoka. Ktera žival je tako jaka? Porečeš nemara: kobilica. — Ali kobilica si pomaga s perotnicami; „skokica“ jih pa nima.

Da bi vidil svet, kako močne so „skokice“, zato so jim narejali nekteri za igračo prav drobne zlate lance ali verižice in koščene vozičke, ki so jih vlačile in vozile. Neki umetnik je napravil iz slonove kosti kočijico s štirimi konjički; spred je sedel kočijáš z bičem v roki in s psetom med nogami; v kočijici so sedeli štiri možički, dva zad, eden je pa jezdil na prvih konjih. Vse to je vlačila le ena „skokica“. To se ve, da je bilo vse drobčno in majčkino, ali memo lete živalice silno veliko. Nikdo se ni mogel prečuditi njeni jakosti. Pa kaj je ta proti uni, ki je zapodila kralja zmagovavca!

Drage moje bravke! zdaj, ko ste zvedile, da . . . bolha ni, kar si bodi, zdaj, ko sem se vam morebiti malo prikupil, — zdaj vam pa moram pred drugim čenčanjem hitro povedati, da bi morala vsaka pridna in snažna gospodinja „skokico“ natanko poznati in dobro na pamet vediti, kako, kje in zakaj najrajši zalega, kako se godí in ob čem živí vse svoje žive dni — zato da bi jih laže zatirale, da bi

imele večo snago po hiši, in da ne bi več tako strašno pikale ne vas ne nas.

Svet misli — in ž njim vred morda tudi ti, da se zarejajo bolhe iz smeti, iz žagovine in iz druge nesnage, ki je nečem imenovati. Pa ni res. — Kako pa?

Vérno poslušajte, pa vam popišem vse življenje neslanih bolh. Ktera me bo zvesto poslušala, — ne bo se kesala.

Sto let je že minilo, kar je popisal bolhe natanko učen mož*), ki je pazil na nje nalašč dolgo časa ne le z golimi očmi, ampak tudi z drobnogledom. Vse, kar je vidil, to je tudi narisal prav lepo po pravi in po poveljčani velikosti (kakor mu jo je poveljčal namreč drobnogled). Leta učeni mož piše v svojih debelih bukvah — da vam povem ob kratkem takole:

Ni res, da se zarejajo bolhe iz smetja in iz žagovine z neko nesnago zmešane, kakor pravijo; nalašč sem jih hotel večkrat tako zarediti, pa nisem mogel nobene. Res je pa, da se zaležejo v taki in v vsaki nesnagi jako rade — pa ne same ob sebi, ampak iz jajčic, ki jih iznesó ondi stare bolhe. Ona, ki je veliko večja od njega, iznese po 16, po 20 belih jajčic, v kaki deskini razpoki na tleh ali v kakem kotičku na tleh, na gnoju i. t. d., kjer koli je kaj nesnage, na postelji pa ne, zato ker nimajo še takega živeža, kakoršnega jim je naprej potreba. V šestih dneh po letu (v 12 dneh po zimi) se izvalé iz teh jajčic najprej beli červiči, ki so podobni prav majčkinim gosenicam, todá brez nog, iz vsakega jajčica po ena taka gosenčica (ne pa godna bolha). Te bele gosenčice, ki so tudi malo kosmate, niso dalje od zareze. Na glavi se jim vidijo nekake rogovilice in dve niti. Namesti nog imajo zdaj na zadnjem koncu le dva žoltkasta uda, s kterima si pomagajo laziti. Lazijo ti červiči prav radi; pa se skrijejo berž v razpoke in v smetje po tleh, ako kaj blizo njih zaropoče ali se le kolikaj strese. Počivajo se pa zvite v klobko. Take boljše gosenice živé ob mnogoteri nesnagi, posebno ob slini in ob hračkih, ki gnjujejo po tleh, najsi so se že posušili. Ko počenjajo te gosenčice kaj vživati, niso več tako bele, kakor poprej.

V enajstih dneh te gosenice dorastejo. Zdaj se otrebijo, to je izmečejo vso nesnago iz sebe, spet pobelijo, in se kam zarijejo pa zapredejo, kakor druge gosenice. Mešiček jim je bel. Lahko se že vidijo v njem nožice prihodnje „skokice“. Jelite, kako čudno? Kdo bi si bil mislil kaj takega od zaničevane bolhe.

Po tem mine spet enajst dni, preden se bolha izgodi in izleze iz mešička.

Po tem takem minejo po letu po štiri tedni (po zimi pa po šest tednov), da se izgodi iz jajčica prava „skokica“, ki nas potem tako zbada, da je joj.

*) Rösel (Insect, Belust. II.) 1749 v Norinbergu.

Kaj pa treba storiti, da se ubranimo temu spaku? Skerbeti treba, da bo zmiram vse lepo in snažno po hiši, ne le po izbah ali stanicah, ampak tudi po kuhinji posebno po tleh. Zato naj daje vsaka pridna gospodinja tla vsak dan pometati, pa tudi pogostoma z vrelo vodo prati, ali vsaj z mokro cunjo brisati, posebno po kotih in razpokah; ktera gospodinja bo ravnala tako, ta bo pokončavala boljše zalego, preden se izgodiyo mlade bolhe; postelje in srajce bodo bele, marljive ženske pa z nami vred ne več toliko terpele. — Ponavljam, da se ne zarejajo bolhe v postelji ali na postelji, ampak po nesnažnih tleh, po razpokah lesenih tal, v smetju, v prahu, v žagovini itd. Tukaj moram tudi povedati, da ne sedajo bolhe na svojih jajcih po kurje, ampak da se godí zalega boljša, potem ko so izležene jajčica, sama ob sebi, ravno tako, kakor zalega goseničja, samo da izleze na posled namesto metulja . . . skokica“.

Kako pa zahajajo na postelj? Stara vganjka pravi, da ne zahajajo, ampak da jih zanašamo. Po nogah, to je po naših nogah nam lazijo na život in tako jih nosimo sami na postelj, da nas koljejo in nam jemljó sladki spanec. Kdo je umnejši, mi ali bolhe?

(Konec prihodnjič.)

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglaša Dav. Terstenjak.)

Svét na biku stoji.

Večkrat sem čul proste Slovence praviti, da svét na biku stoji. V ti prislovice nahajamo mal ostanek staroslovenske kosmogonije. Ne morem tukaj govoriti o različnih kosmogonijah indoevropskih narodov, samo omenjam, da je tudi v veri starih Persov bik zapleten v stvaritev svetá.

Početek vseh živih bitij je zoroastrov system, kakoršni se nahaja v Bundeheši, oblečen v mythus o biku (Urstier), imenovanem „Gošorun“, ktereга je Ahriman ubil. Iz desne strani tega bika je prišel prvi človek Kajomorts, iz repa drevesa in rastline, iz kervi ters, iz semena pa razne živali (glej Zend-Avesta I. P. II. pag. 164.) — Tudi pri Serbih še se je ohranil ta ostanek staroslovanske kosmogonije. V Vukovem „Rječniku“ str. 212 berem: „Gdjekoji pak u šali kažu, da zemlja stoji na volu, pa kad bo makne uhom, ondí se zemlja zatrese“. — Vuk ima še na ravno tisti strani: „Gdjekoji prosti ljudi pripovijedaju, da zemlja stoji na vodi, voda na ognju, a oganj na zmajogorčevu ognju“. Tudi v ti povesti nahajamo ostanek staroarjanskega basenstva o zmaju, kači sveta, ktera se je pri starih Indih velela Čeča, pri štirskih Slovencih pa še poznamo Sas za poznamovanje zmaja ali draka.

Slovenski besednik.

△ Iz Dunaja 20. avgusta. — Dan za dnevom smo si bili po zadnjem ukazu za ogersko kraljestvo tudi ukazov zastran sodne rabe českega in slovenskega jezika v nadi; pa le nočeta na dan.

Ne vem, kje in zakaj se mudita le-ta ukaza. — Nekteri pravijo, da nista še . . . spočeta, in sam Bog vé, ali bo kaj, ali pa ne, zato ker se ni potegnila doslej še živa duša posebej ne za česki, ne za slovenski jezik . . . na pravem mestu. Pa poreče kdo: „I kaj pa delate Slovenci Dunajski; pokaj se pa ne poženete? — Slovenci Dunajski so ali cesarski služabniki, ali učenci, ali pa prosti rokodelci; cesarski služabniki se ne smejo v take reči vtikati, drugi so pa zdaj kakor pravimo po novem — še premalo „tehtni“; tem trojim tedaj ni zameriti. Kar pišejo slovenski časniki, tega g. minister pravice ne ume; posebno imenitni spisi nenemških novic se ponemčujejo, kakor sem zvedel, spet le za tisto ministerstvo, ki skerbi za očitno varnost; pismene prošnje Slovenci g. ministru niso poslali, v državnem zboru se tudi ni oglasil še nihče za nas; zato sl. vlada še ni zvedila naših želj; — zato smo ostali spet na cedilu, in bomo čepeli na njem, književnost nam bo pa hiralala, Bog vé doklej, ako se ne potegne za nas, kakor je obečal, živo živo vsaj slavni državni svetnik za kranjsko deželo. Ako on to reč le sproži, vem da mu bo prikladal na moč tudi tisti preblagi rodoljub, ki se poteguje tako možki za vse, posebno pa za južne Slovence, tisti verli možak, ki se poganja ravno zdaj na besede in pismeno tudi za to, da bi združila slavna vlada nas Slovence vse v eno kronovino. Čast in slava takemu možu! (Nalašč ga ne imenujem, saj vem, da ste vganili mahom, kdo je,) Bog mu daj srečo in zdravje! Bog daj pa tudi, da bi mu bila prošnja uslišana! Ravno tistemu domorodcu naj se naši bratje Hrvatje posebno zahvalijo, ako se bodo razlagali prihodnjič, kakor smo slišali praviti, v gimnazijah hervaških vsi nauki od kraja do konca v domačem jeziku. Pa tudi slovenske gimnazije je neki priporočila ta preblazena duša na „visokem mestu“, in po obljubi imenitnega gospoda se smemo nadjati, da bodo razkladali skoro vsaj v Ljubljani kolikor toliko naukov po naše. Učenci iz takih šol bodo danes jutri popolnoma pripravi za urednike po slovenskih krajih in se ne bodo izgovarjali, da „zastopijo“, po naše pisati pa da ne znajo, ker se niso učili tega v šoli nikdar. — To Slovencom za tolažbo! — Pa tudi narodnim (malim) šolam po malem svita. Rokopis za nove slovenske bukve je že pri slavnem ministerstvu za nauk. Nekteri pisatelji Ljubljanski, ki so ga pregledovali že v Ljubljani, priporočajo te bukve močno, samo nekaj jim ni po volji. . . (pa ne vem, ali bi zbleknili ali ne?) . . . Čudil in čudil sem se, da se nisem mogel načuditi, ko sem zvedil. — Je li to res? — je li to res? — je li to zdaj mogoče? tako sem vprašal dvakrat, trikrat. — „Res je, tedaj je tudi mogoče. — I kaj pa je takega? — Naj bo! povem vam, pa le proti temu, da ne napiše živa duša ne čerkice več zastran tega. — Vse jim je jako po volji, kakor sem

že povedal, samo ... „ega“ pa „sem“ sta jim še zdaj tern v peti, in zbog tega so napisali neki dolg zagovor preljubih svojih „starih (!) oblik“ („iga“ „sim“). Jelite, da si kaj takega zdaj niste mislili? Po tem lahko vganete, da so pervaki tega spisa starega kopita; mlajši izmed njih so se podpisali bojé le iz pohlevnosti.. Pa Bog ne daj več prepira za to! To sem vam povedal le za kratek čas. Zdaj je taka doba, da se poganjajo ljudje za „staro pravdo“. Za nameček pa še to le: Lani ali kedaj je bil tukaj neki gospod iz Ljubljane in je čeval urednikom (Nemcom) neke pisarnice, ki ima s šolskimi bukvami opraviti, toliko od oblik „am“, „om“, da so mu zdeli, in mu ne pravijo zdaj drugači, kot: gosp. Am-Om, kakor da bi bil Kitajec. Stari napravljajo podnožje (čast in hvala jim zato), na mladih pa svét stoji. Česar se mladi lotijo, to obvelja in stoji, dokler ... se ne podere. Taka bo tudi s tistimi ponavljavnimi glagoli, ki smo mislili, da so že mrtvi itd., pa jih je marljivi g. Levstik v zadnjem listu za žive razglasil. Naj tedaj raba razsodi, bomo li tudi poslej samo „pisali“ ali pa tudi „piševali“, bom li si jas jezik „brusil“ ali pa tudi „bruševal“. Zdaj pa mir besedi!

Iz Celovca. Rekli smo v zadnjem listu, da se bo s slovenščino v prihodnjem letu tudi na naši gimnazii nekoliko na bolje obrnilo. Doslej se je predavala vsem slovenskim učencem slovenščina samo v dveh razdelkih, takó da so eden razdelek vsi Slovenci spodnje (razun 1. razreda), drugi pa vsi Slovenci više gimnazije obiskovali. Ker so se po tem takem učenci treh — štirih razredov v enem razdelku skup podučevali, je lahko previdno, da je bilo le malo napredka. Ker za voljo pičlega števila rojenih Slovincov (v višjih razredih jih je bilo le sploh kakih 4—6) za zdaj še ni mogoče, da bi se v vsakem razredu posebej podučevali, se bodo v prihodnje za nje vsaj štiri razdelki odločili. Pervi razdelek bodo obiskovali učenci iz 2. gimnazijskega razreda, drugi bodo obiskovali slovenski učenci iz 3. in 4. razreda, tretji Slovenci iz 5. in 6. in šterti Slovenci iz 7. in 8. razreda. Ker slovenski učenci posebno iz mest in tergov skorej nobenega znanja iz slovenščine ne prinašajo sebo, se bo za zdaj v 1. razdelku in deloma tudi v 2. po nemški, v ostalih dveh pa vse po slovenski razlagalo. V poslednjem razdelku se bo učila zraven slovenščine tudi stara slovenščina ali kako drugo slavensko narečje. Ker se vsako leto tudi kakih 10—12 Nemcov oglasi za slovenski nauk, se bodo pridružili, ker jih je tako malo, po njih znanju prvemu ali drugemu razdelku. Tako se bo, kolikor je nam znano, razlagala slovenščina na celovski gimnazii. Se veda je napredek le majhen, pa nekaj več se bo vendar le moglo storiti, kakor doslej. — Pri tej priložnosti vendar ne moremo zamolčati seréne želje, da bi slovenščina, kakor to v resnici tirja vsem narodom obljubljena enakopravnost, kmalo (prej ali poznej se to mora zgoditi) postala obligaten predmet za vse učence na gimnazijah po Kranju, Štajerju, Goratanu in po Primorju. V vsaki deželi, kjer se govorita dva jezika, naj bota oba obligatna predmeta na ondotnjih

učiliščih. Takó bo s časom minul ves prepir o narodskih pravicah, in mir in zadovoljnost se bo povernila v državo. — „Kakó bo s slovenščino na ljubljanski gimnazii v prihodnjem letu?“ smo bili že večkrat popraševani. Radi bi Slovincem podali prav vesele novice, pa še dans nam manjka polnovernega sporočila, samo tole smo zvedili v tej zadevi: „Slovenščina se bo učila od prvega do poslednjega razreda, v vsakem razredu po dve uri, kakor je bilo doslej, — v nemškem jeziku, kakor je bilo doslej, in sicer tako, da bodo nemški učenci s slovenskimi vred napredovali, česar še ni bilo poprej, ker je bil za Nemce doslej poseben razdelek odločen. Nemško pisana g. Potočnikova slovenska slovnica ostane tudi v prihodnje v rabi zavoljo Nemcov, ki se bodo s Slovenci vred poučevali“. — Čeravno smo to slišali iz verjetnih ust, nas vendar navdaja sladko upanje, da ne bo vse tako, kakor smo slišali, ker bi bil to namesto napredka za Slovence očiten nazadek ukljub vsem željam in nasvetom, ki so jih razglasile „Novice“, organ vseh Slovincov. Kakó bi se pa tudi Nemci po Potočnikovi slovnici slovenščine učili, da bi jo s časom znali govoriti, ne pa samo sklanjati in spregati? Tudi ta okolščina nas uveruje, da ni vse takó, kakor smo tu povedali. Iz serca radi bomo preklicali svoje besede, kakor hitro nam dojde poprava današnjega neveselega sporočila.

Iz Celja 21. avgusta. A. K. — Kakor se mi zdi, nima Celje človeka, ki bi obznanil Slovincem, kako so celjski študentje praznovali sklep šolskega leta. Preveselo je bilo, da bi se zamolčalo in ne razglasilo po Sloveniji. Nikjer drugod se ni slišal slovensk govor kakor tukaj (znabiti v Novem mestu); toraj gre čast in hvala celjskim študentom, da se tako možko potegujejo za staro pravico, razun nemške tudi slovensko besedo pregovoriti ob koncu šolskega leta. Gospod abiturient Juri Vezênšek je govoril krepko in možko v domačem jeziku, in pevci so zapeli milo pesem: „Slovenca dom“. Naj bi celjski mladenči ne popustili tudi v prihodnje deržati se starega načela, razun nemškega govora tudi slovenski govoriti, in zraven nemških pesem tudi kake slovenske zapeti! Kakor lani tudi letos nima celjsk gimnazij programa.

Rusinska literatura. Med narimenitniše dela, ki jih je rodila v poslednjih letih rusinska ali maloruska literatura, se po vsi pravici šteje „Кобзарь“ od Tarasa Ševčenka in „Хара“ od P. Kuliša.

Taras Ševčenko — pravijo „Pr. Noviny“ — je slikar in pesnik narodski, kakor ga doslej Rusi še niso imeli. Rojen izmed priprostega ljudstva (njegovi bratje in sestra so še zdaj sužnji, on sam je bil pa l. 1838 za 2500 rubljev odkupljen) si je čist ohranil svoj narodni značaj in je zvest ostal svoji Ukrajni. On prepeva ustne sporočila njene minulosti, on poje njeno prihodnost — v krogih, v katerih se je doslej še ohranila prostota življenja in bližnost k naravi. Zató so njegove poezije toliko podobne maloruskim dumam, zató se v njih takó močno oziva njegova narodnost. Smelo tedaj sme reči o svojih dumah:

„Dumy moi, dumy moi,
Kvit moi, dity!
Vyrostav vas, dohljadav vas —
De-ž mýni vas dily?
V Ukrainu ydit', dity,
V našu Ukrainu. —
Tam najdete šiřo serce,
I slovo laskave,
Tam najdete šiřu pravdu,
A šče, može j slavu...
Pryvytaj-že, moja neňko,
Moja Ukraino,
Moih ditok nerazumnyh
Jak svoju dytnu“.

„Kobzar“ je namreč zbirka vseh doslej znanih del Ševčenkoviĥ, kterim je pridjana tudi prestava desetero psalmov Davidovih. Najlepša izmed vseh je pesem „Hajdamaky“, polna različnih obrazov, živa in popolnoma verna narodnemu značaju. Lepe so tudi pesme „Ivan Pidkova“, „Tarasova nič“ in „Hamalija“ — vse zgodovinsko-kosaškega obsega. — Ravno tako zanimive so tudi pesmice, ki slikajo zlo in „nedoljo“ vsakdanjega življenja in nežne čute deviške in matrne ljubezni.

P. Kuliš je eden izmed nar bolj zaslužnih mož za rusinsko literaturo. Spisal je zgodovinski roman „Černa rada“ in je izdal l. 1857 v svoji tiskarnici v Petrogradu „Zapiske o južni Rusii“, „maloruske prislovice“ od Greguleviča, in „pesme“ Kvitkove. V novem svojem delu, v zabavniku „Hata“, ki je letos prišel na svitlo, je razglasil marsikaj važniših literarnih izdelkov. Med pesmami posebno slově Ševčenkove, med povestmi pa „Zarja“ od Marka Vovčka, enega nar slavnjših pesnikov rusinskiĥ v najnovejšem času.

* „Obecnim listom“ v Pragi se piše iz St. Louisa iz Amerike blizo tole: Tekočega leta, kakor Vam je znano, sta jela v zedinjenih deržavah severnoamerikanskiĥ na svitlo izhajati dva česka časopisa: v Št. Louisu „Narodni noviny“ (vrednik Hynek Sládek) in v Visconsinu v mestu Racine „Slovan Amerikansky“ (vrednik J. Barta Letovský iz Moravskega). Morete si misliti, da se oba ta organa uzajemno podpirata in narodu zavednost med nami Slovani budita in gojita. V Št. Louisu se nabaja obilno število slovanskiĥ prebivavcov — vseh vkup blizo 5000 duš — in za toliko ljudstva se je davno že kazala velika potreba javnega organa. Zraven novin se mnogo tudi poganja tukajšno društvo „slovanska lipa“ za pospešek narodne zavednosti in naše slovanske narodnosti, k čemur pomaga posebno tudi knjižnica, ki šteje že okoli 300 spisov najboljših českih literatov in najverstniše prestave iz angličšine, franščine in nemščine. — Dne 16. junija je predstavljalo naše društvo v korist te knjižnice v igrališču Flora Garden dve česki igri, namreč: „Jeden z nas musi se oženit“ in „Rekrutyрка v Kocourkově“, ki ste jako dopadli. G. Marxov godbeni zbor so vsi pričü-

joči Slovani in Nemci blizo kot naj izverstnišega v celem mestu spoznali. Po predstavi je bil ples, ki je terpel do prvega svita. Upamo, da se bodo take veselice večkrat ponavljale.

* Iz Levoče na Ogerskem se piše „Pr. novinam“ med drugim tudi tole: Dne 30. junija je bil tukajšni stolni sodni naznanjen razpis visokega pravosodnega ministerstva, po katerem se razglajajo deželni jeziki na Ogerskem kot uradni jeziki. Že prvi dan na to smo tu imeli sodno obravnavo v slovanskem jeziku, pri kateri je državni odvetnik, rojen Čeh, kaj gladko in ubrano slovanski govoril. Obtoženec se je domačega jezika iz njegovih ust tako razveselil, da mu je htel po končani sodni obravnavi roko poljubiti. To nam veselo spričuje, da obljubljena ravnopravnost vseh narodov na Ogerskem ni ostala samo obljuba na papirju. Kedaj bo posijalo solnce tudi v naše sodnije, kjer se še vedno vse opravlja v — tujem, mnogim popolnoma nerazumljivem jeziku?

* V polski literaturi se prikazuje od nekega časa sem obilo spisov, ki se tičejo poljskega dela in sploh domačega gospodarstva. Lepo število temeljitih podučnih spisov v tem ogledu je že prišlo na svetlo. Zraven pa izhajajo tudi več časopisov, ki se pečajo s poljnim gospodarstvom in obertništvom. V Varšavi izhajajo: 1. „Korrespondent rolniczy i przemysłowy“; 2. „Roczniki gospodarstva krajowego“, 3. „Sylwan“ in 4. „Gazeta rolnicza“; — v Poznanju: „Ziemianin“ — v Krakovi: 1. „Tygodnik rolniczy krakowski“ in 2. „Ognisko“ — v Lvovi pa „Rozprawy Towarzystwa Rolniczego galicyjskiego“. — Posebno veliko truda za zboljševanje zemlje in naroda si prizadevajo tudi polske gospodarske družbe. Varšava ima že od davna izverstni gospodarski ustav Marymontski, ki ga po vsi pravici visoke šole gospodarske imenovati moremo, Galicija je osnovala gospodarsko šolo v Dublanah in tudi v Krakovu so napravili šolo za odgojo poljnih gospodarjev.

* Česka dramatiška literatura se prav veselo razcveta. Že lanskega leta se je bilo prikazalo na tem polju nekoliko lepih cvetic vsled razpisa Fingerhutovega darila za najboljšo zgodovinsko tragedijo, letos pa jih je pricvetelo še več in še mnogo lepših mem lanskih. Šlo se je štirinajst dramatičnih del iz česke zgodovine, med katerimi se jih nahaja nekaj prav verstno izdelanih. Dne 3. avgusta se je o njih razsojevalo. Cena (400 gld.) se sicer nobenemu delu ni prisodila (da se more to zgoditi, je treba izmed sedmih pet glasov), pa vendar je posledek letšnjega razpisa takó obilen in vesel, in napredek proti lanskemu letu tako očiten in znameniten, da celó na sedmem mestu stoječe delo v ceni lanskega akcesit „Jaroslava ze Šternberka“ daleč previšuje. Prvi akcesit (100 gld.) se je podelil s šestimi glasovi proti enemu tragedii v 5 delih „Záviš z Falkenstein“, drugi (50 gld.) pa s štirimi glasovi proti trem tragedii v 5 delih „Král Rudolf“; obé tragedii pa je spisal g. Vitezslav Hálek, od kterega se je tudi po zimi predstavljala nova tragedija „Alexej“, ki se šteje med prve dela česke dramatike. — Ostale hvale vredne in za predstavljanje pripravne dela so bile po večini glasov v sledečem redu imenovane:

3. „Bitva Bělohorská“ (spisal J. Svátek, vrednik Pražskih novin), 4. „Boj o trůn“ (spisal Křičenský), 5. „Svatopluk“ (spisal G. Pfefer), 6. „Orlice a križ“ in 7. „Zdirad“. Izmed ostalih del se morejo za predstavljane prirediti, če se semtertje skrajšajo ali predelajo, „Dimitr Sanguško“ in iz Morave poslani „Mojmir“. „Neočekávaný výsledek tento, — pravi „Poutnik od Otavy“, — přesvědčil nas na novo o pokroku naši literatury a ukázal nam ještě novou, krásnější budoucnost, která se nám na poli dramatickém tímto objevila“.

* Hervaško-slovenski šolski list „Napredak“, kterega priporočamo tudi našim učenikom po deželi, je prinesel v 21. številu pod naslovom „Hrvatski jezik i hrvatske škole“ prav lep in pominja vreden sostavek, iz kterega smo posneli sledeče tudi za nas Slovence veljavne besede: „Jezik je duh čovjeka, a ovaj duh čovjeka dobiva svoj pravi značaj, svoju biljegu i pravac u školi; škola bo je temelj, na kojem se uzdiže divna sgrada prosvjete, ali spasonosne prosvjete različite od one, kojom nas pita od nekoliko godinah pokvaren i nemoralan naš viek, kužec nam svojim smradom zdravu narav, bistar zrak uma i nepokvareno srce mlada naraštaja. — Ako nije škola, zlo; — ako su nevaljale, tri puta gore. Kao što dakle s jedne strane udara škola temelj celom životu čovječjem, tako valja s druge strane, da je budnicom narodnoga ponosa i ljubavi k domovini, u koju čovjeka sam Bog postavi. A ljubav naprama domovini i narodu probudjuje se narodnom povjestnicom i narodnim jezikom. — Gdje se mladiću, dà djetetu već za malih noguh prišaptjivaju tudji glasovi; gdje mu se hoće tobože na njegovu korist prikupati koja tudja odrapina, gdje se mladež uči — horrendum dictu — u tudjem jeziku svoga Stvoritelja moliti i slaviti — čemu se ima domovina, narod, vladar nadati?“ Bog daj, da bi spoznali resnico teh besedi tudi naši učitelji in šolski oblastniki! Dokler se povsod ne uravnajo šole v narodnem duhu in v narodnem jeziku, ni upati sreče in blagoslova ne narodu ne državi.

* Veseli glasovi so slišati iz Hervaškega. Povsod se zbuja narodno življenje; v šole in v uradnije se vpeljuje domači jezik. S prihodnjim letom bodo že vse više in niže šole uravnane v hervaškem jeziku. Učitelji gimnazijskih in realnih šol se na često zbirajo in posvetujejo, kako se bo moglo to zgoditi z najboljšim uspehom; tudi na pravoslavni akademii se bodo prednašali učni predmeti v domačem jeziku. Zató se predstavljajo učitelji, kterim hervaški jezik ni popolnoma znan, na druge nehrovaške gimnazije. Tudi na ulicah so slišati malo da ne samo domače besede iz ust gospodov in gospá.

* G. M. Medaković bo izdal na svitlo novo knjigo pod naslovom „Život i običaji Crnogorca“. Obseg te knjige bo: „Crnogorac, Crnogorka, Pobožnost, Nauka, Jezik, Crkva, Sveštenstvo, Vieritba, Svila, Ženitba, Poođe, Prviće, Pogreb, Pokajnice, Kumstvo, Krstno ime, Gostoprinstvo, Bratstvo, Pleme, Pobratimstvo, Posestrimstvo, Domazetstvo, Glavarstvo, Ratovanje, Četovanje, Viera, Osveta, Sočbina, Kazni, Razpust, Kletve, Trgovina, Rukodaće, Zanati, Putovi, Proizvodi, Skotovodstvo, Rana,

(Hrana), Domovi, Obori, Pokuštvo, Zabava, Oro, Nošivo, Doba ili vreme i Predrazsude“. Kakor se vidi iz obsega, bo knjiga zelo zanimiva. Kdor si jo želi naročiti, naj pošlje denar (1 gld.) v Novisad vredništvu srbskega Dnevnika. — V Karlovcu se je natisnila knjiga pod naslovom „Recimo koju“, ki jo je spisal znani domorodec g. F. Kurelac. — Dr. J. Subotić je ravno kar izdal 3. zvezek svojih zbranih del, ki obsega veliki epos „Kralj Dečanski“ v 12 spevih. Knjiga, 22 tiskanih pol velika, velja le 1 gld. — V Novemgradu bodo prišle na svetlo nove pesme pod naslovom: „Spomenak“, ki jih je zložil mladi pesnik Svetolik Lazarević.

* S prihodnjim šolskim letom se bo odperla v Piseku nova viša realna šola, ki bo osnovana po izgledu česke više realke v Pragi. Le malo predmetov se bo razlagalo v nemškem jeziku; vsi drugi se bodo učili v domačem (českem) jeziku. Tudi v Zagrebu se bo neki kmalo viša realka odperla v domačem (horvaškem) narečju.

* „Narodne Novine“ pišejo: Ravno je prišlo pri D. Albrechtu v Zagrebu izpod tiska važno delice pod naslovom „Glas hrvatsko-slovenski iz Dalmacije“. V tem delu brani z gorečimi besedami dalmatinsk rodoljub jezik in narodnost hrvatsko-slovensko v Dalmaciji proti tujini. Naj bo ta knjižica, ki velja le 20 kr. vsakemu priporočena.

* Slavna zagrebška matica je kupila za 50 gld. rokopis rajnega Fr. Jukića, in ga bo kot tretji del njegovega „bosanskega prijatelja“ ob svojem času na svetlo dala. — Ravno tako se daje na znanje, da je prejelo matično vodstvo svobodno iz poljskega narečja prestavljen ljudski spisec: o zraku, vietru, rosi, mrazu, megli, oblacima (!), kiši, snegu, tuči, grmljavini, bljesku, dugi itd. in da ga bo dalo na svetlo, s čim bo za dobrega spoznan.

* Pri Braunmüllerju na Dunaju je prišel na svetlo prvi del Nestorovih letopisov, ki jih je naš slavni dr. Fr. Miklošič za natis pripravil. Gotovo bode ta kritiška izdaja vsem zgodovinarjem dobro došla. Pridjana bo tudi latinska prestava in pa potrebni glosar.

Poprava.

Na 45. strani v 24. versti od zgoraj doli beri: „Castellnuovo“ namesti: „Castellnuove“ — na 46. strani v 14. versti od zgoraj doli: puvati (pluvati) namesti: „puvati“ (plavati) — na 47. strani v 14. versti od zgoraj: „devén“, namesti: „devén“ — ravno tam v 22. versti: „zdanji čas“ namesti: „zadnji čas“ — ravno tam v 28. versti beri: „zTbbljával sem (nedovrš)“ namesti: „zTbbljával sem (doverš)“, in na 48. strani v 17. versti od zgoraj doli: „oprát“ namesti „oprát“.

Listnica. G. J. T... ku. Smo poslali v „Heiligenstadt“, pa je nam pismo spet nazaj prišlo, ker poštnija ni vedela kam; g. J. M. v Ptui. Je že prav, kakor ste poslali. Hvala G. S. Š. v G. Prihodnjič.